

Çocukların Sosyal Medyaya Erişimi

Türkiye için politika önerileri

YAZAR

Sinan Ülgen

İSTANBUL

Ekim 2026

Ö Z E T

Hükümetler, genel çevrimiçi güvenlik yükümlülüklerinden sosyal medyada yaşa dayalı kısıtlamalara doğru yönelmektedir. Bu politika eğilimi anlaşılabilir bir durumdur. Çocuklar çevrimiçi ortamda siber zorbalık, cinsel istismar, zararlı içerik, ticari manipülasyon, bağımlılık yaratan tasarımlar, uyku bozuklukları ve istenmeyen temaslarla karşı karşıya kalabilmektedir. Ancak temel politika sorusu, devletin harekete geçip geçmemesi değildir. Asıl soru, **çocukların bilgi, ifade, mahremiyet, eğitim, katılım ve gelişim haklarını korurken, tanımlanabilir zararları en aza indirecek hangi önlem kombinasyonunun uygulanacağıdır.**

Türkiye artık tartışma aşamasından uygulama aşamasına geçmiştir. 1 Mayıs 2026 tarihinde yayımlanan 7578 sayılı Kanun, 5651 sayılı Kanunu değiştirerek sosyal ağ sağlayıcılarının 15 yaşın altındaki çocuklara hizmet vermemesini ve yaş doğrulama dahil olmak üzere teknik ve idari önlemler almasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca, 15–17 yaş grubu için farklılaştırılmış hizmetler, ebeveyn denetimleri ve belirli taleplere hızlı yanıt verilmesini de gerektirmektedir. İlgili hükümlerin 1 Kasım 2026 tarihinde yürürlüğe girmesi planlanmakta ve bu bağlamda hayata geçirilecek ikincil yönetmelikler beklenmektedir.

Başka ülkelerin benzer amaçlı uygulamaları, genel bir yaş sınırının çocukları çevrimiçi dünyanın tehlikelerine karşı güçlü bir şekilde koruduğunu henüz göstermemiştir. 10 Aralık 2025'ten beri yürürlükte olan Avustralya'nın 16 yaş altı düzenlemesi bu anlamda bir ilk örnektir. Düzenlemenin uygulanmasıyla platformlar yaklaşık 4,7 milyon hesabı kaldırdıklarını veya kısıtladıklarını bildirmişler, Mart 2026'nın başlarına kadar da 300.000'den fazla hesaba engelleme getirdiklerini açıklamışlardır. Anketler bildirilen hesap sahipliğinde bir düşüş olduğunu da ortaya koymuştur. Ancak kısıtlamadan önce büyük platformları kullanmış olan çocukların çoğunun hâlâ bu platformlara erişim sağladıkları görülmektedir. Toplam kullanım sınırlı bir düşüş kaydetmiş olup, şikâyet verileri bildirilen siber zorbalık veya görsel istismarda belirgin bir azalma olmadığını göstermiştir. Avustralya'nın iki yıllık değerlendirmesi henüz tamamlanmamıştır.

Dolayısıyla, çıkarılabilecek dersler sınırlıdır. Platformların yükümlülükleri bildirilen hesap sahipliğini bir ölçüde azaltabilmektedir ancak çevrimiçi risklere maruz kalınmanın azaldığına dair kanıtlar henüz ortaya konmamıştır. Başka bir deyişle, çocukları ana akım platformlardan uzaklaştırmak, kâğıt üzerinde politika yapıcıları rahatlatılabilir; ancak pratikte çocukları daha güvenli hale getirmez; kısıtlanan riskler, sadece daha az denetlenen ve daha az görünür alanlara kayar.

Fransa, çevrimiçi çocuk güvenliğini artırma konusundaki haklı beklentiler ile gençlerin ve çocukların bilgiye erişim konusundaki anayasal hakları arasındaki gerilimi vurgulayan başka bir vaka çalışması sunmaktadır. 14 Ağustos 2026 tarihinde, Fransız Anayasa Konseyi, 15 yaşın altındaki çocukların sosyal medya hesaplarını yasaklayacak olan mevzuatın en önemli maddesini iptal etmiştir. Konsey, reşit olmayanların korunmasını meşru bir amaç olarak kabul etmiştir. Bununla birlikte, yasaklamayı zararlı özelliklere veya kanıtlanmış risklere bağlamadan aşırı geniş bir hizmet yelpazesini kapsadığı için, söz konusu önlemin uygun, gerekli ve orantılı olmadığına hükmetmiştir. Öngörülen önlemler, 15 yaşın altındaki her çocuğa kategorik bir kural dayatmış, ebeveynlere erişime izin verme veya erişimi özelleştirme imkânı vermemiş, yaş, olgunluk, aile koşulları veya hizmetin niteliğinin değerlendirilmesine izin vermemiş ve yasama organının kendisi yeterli koşulları, sınırları ve güvenceleri belirlemeden tüm nüfustan yaş kanıtı talep etmiştir. Kararda temel alınan mantığın, Anayasa'nın 13, 20, 26 ve 41. maddeleriyle Türkiye'nin imzaladığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi açısından birlikte değerlendirilmesi Türkiye'deki uygulamanın geleceği açısından da yararlı olacaktır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, sosyal medyada asgari yaş yasasının Sözleşme'ye uygun olup olmadığına dair bir karar vermemiştir. Dolayısıyla, değerlendirme ancak yerleşik ilkelere dayanabilir¹. AİHM içtihadı, K.U. v. Finlandiya ve Söderman v. İsveç gibi davalarla, devletlerin çocukları ciddi istismarlardan korumak için pozitif yükümlülükleri olduğunu teyit etmektedir. Aynı zamanda, Mahkeme'nin Türkiye'deki internet engelleme davaları —Ahmet Yıldırım, Cengiz ve Diğerleri ile Wikimedia Vakfı— ve Rusya'daki engelleme davaları, yasallığı, etkili denetimi, hedefli tedbirleri ve dolaylı kısıtlamaların önlenmesini vurgulamaktadır. Dolayısıyla koruma ve erişim, birbirine zıt mutlak kavramlar değildir. Yasal düzenlemeler, kanıtlanmış riskler ile kısıtlanan kişiler, hizmetler ve işlevler arasında bir denge gözetmelidir.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi de aynı yöne işaret etmektedir. Çocuğun yüksek yararı birincil önceliktir, ancak diğer tüm hakları gölgede bırakan bir amaç değildir. Sözleşme ve 25 Sayılı Genel Yorum, devletlerin çocukları şiddet, sömürü ve ticari manipülasyondan korurken, aynı zamanda gelişen yeteneklere, katılım hakkına, mahremiyete, ifade özgürlüğüne, bilgiye erişime ve dernek kurma özgürlüğüne de saygı göstermesini gerektirmektedir. Kısıtlamalar yasal, gerekli, orantılı, ayrımcı olmamalı ve çocuk hakları etki değerlendirmesiyle desteklenmelidir. Yaş doğrulama işlemi, mahremiyeti koruyacak şekilde gerçekleştirilmeli ve yaygın kimlik bilgisi toplama uygulamasına bir kapı açmamalıdır.

Raporun temel önerisi, Türkiye'nin daha derinlemesine bir değerlendirme için zaman tanıyarak, 15 yaşın altındaki çocuklara yönelik mutlak hizmet yasağını kademeli, riske ve özelliklere dayalı bir erişim rejimiyle değiştirmeli ve aynı zamanda 18 yaşın altındaki herkes tarafından kullanılan hizmetlere “tasarımdan itibaren güvenlik” ilkesine dayalı güçlü yükümlülükler getirmelidir. Bu öneriler İstanbul Ekonomi Araştırma (İEA) tarafından Eylül 2026 tarihinde yapılan kamuoyu araştırması sonuçlarını da göz önünde bulundurmaktadır.²

İÇİNDEKİLER

-
1	Kapsam, yöntem ve sınırlar
-
2	Hükümetler neden harekete geçiyor
-
3	Karşılaştırmalı analiz
-
4	Politika tartışması
-
5	İnsan hakları ve anayasal analiz
-
6	Türkiye: mevcut çerçeve ve uygulama seçenekleri
-
7	Kamuoyu beklentileri
-
8	Türkiye için öneriler
-
EK	Avrupa Komisyonu -Yaş temelli sosyal medya sınırlamaları analizi
-
—	Dipnotlar ve kaynak bağlantıları
-

1 Kapsam, yöntem ve sınırlar

1.1 Ele alınan sorular

Bu rapor dört soruyu incelemektedir:

1. Demokratik ülkeler, çocukların sosyal medyaya erişimini kısıtlamak için hangi önlemleri benimsemiş veya önermiştir?
2. Bu önlemlerin erişimi, çevrimiçi tehlikelere maruz kalmayı veya olumsuz sonuçları azalttığına dair hangi kanıtlar mevcuttur?
3. Temel politika ve hak temelli argümanlar nasıl değerlendirilmelidir?
4. Türkiye için en uygun yasal ve politika tasarımı hangisidir?

Rapor, Avustralya, Fransa, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği'ne odaklanmaktadır. Bu seçim çevrimiçi platformlarda çocukların korunmasına odaklanan bir çerçeve oluşturmak için kullanılan farklı politika araçlarını incelemeyi sağlamaktadır.

1.2 Bulgular ve sınırlamaları

Bu alanda ilgili yasama ve düzenleyici kararlar henüz yenidir. Avustralya'da uygulama verileri bir yıldan azdır. Birleşik Krallık'ın duyurduğu 16 yaş altı politikası henüz yürürlüğe girmemiştir. Fransa'daki düzenleme, uygulamaya geçilmeden önce geçersiz kılınmıştır. Türkiye'deki hükümler, araştırmanın sonlandırıldığı tarihte henüz yürürlüğe girmemiştir. Dolayısıyla genel bir sosyal medya yaş yasağının çocukların çevrimiçi güvenliğini artırdığına dair olgun, nedensel bir kanıt henüz bulunmamaktadır.

Çocukların dijital yaşamları da kurallara tepki olarak değişmektedir. Engellerler karşılaştıklarında çocuklar daha küçük platformlara, özel gruplara, oyun hizmetlerine, sanal özel ağlara, paylaşımlı hesaplara veya denetimin daha az olduğu alanlara yönelebilirler. Üstelik kontrollerden kaçan çocuklar, düzenlemeye tabii platformlarda görünmez hale gelirler. Avustralya'daki deneyimde görüldüğü gibi, korunmaları da daha kolay değil, daha zor hale gelir.

Hukuki sonuçlar da benzer şekilde sınırlıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) hiçbir kararı, sosyal medya için asgari yaş konusunu doğrudan ele almamaktadır. Bu rapordaki Sözleşme analizi, yerleşik doktrini yeni bir bağlama uygulamaktadır ve belirli bir mahkeme sonucunun öngörüsü olarak değil, gerekçeli bir risk değerlendirmesi olarak anlaşılmalıdır.

2 Hükümetler neden harekete geçiyor

2.1 Risk ortamı

Sosyal medya, çocukları farklı risk kategorilerine maruz bırakabilir:

İÇERİK	pornografi, kendine zarar verme içerikleri, yeme bozukluğu içerikleri, nefret söylemi ve dezenformasyon gibi içerik riskleri ;
TEMAS	cinsel şantaj, taciz, dolandırıcılık ve istenmeyen yetişkin teması gibi temas riskleri ;
DAVRANIŞ	davranış riskleri : akran zorbalığı, rıza dışı görüntü paylaşımı ve tehlikeli meydan okumalara katılım;
TICARI	profil oluşturma, manipülatif reklamcılık, uygulama içi satın alımlar ve kumar benzeri mekanizmalar gibi sözleşme ve ticari riskler ; ve
TASARIM	katılımı en üst düzeye çıkaran öneriler, sonsuz kaydırma, sosyal karşılaştırma ölçütleri, gece saatlerinde gelen bildirimler ve engelsiz viral yayılma gibi sistemik tasarım riskleri .

Bu riskler gerçek olmakla birlikte eşit dağılım göstermezler. Yaş, olgunluk düzeyi, engellilik, cinsiyet, aile koşulları, hizmet, özellik ve kullanım alışkanlıklarına göre değişiklik arz ederler. Tanıdık aile üyeleri arasında kullanılan özel mesajlaşma işlevi, yetişkinlerin de erişebildiği halka açık canlı yayınlarla aynı risk profilini oluşturmaz. Sosyal medyada kronolojik akış, agresif bir şekilde kişiselleştirilmiş bir öneri sistemi ile aynı ortamı oluşturmaz. Bu nedenle sosyal medyayı niteliğine göre ve çocukları da sosyal medyaya erişim ve etkileşim amaçlarına göre daha nüanslı bir risk derecelendirmesine tabii tutmadan aynı tahdidi muameleyi uygulamak doğru bir yaklaşım değildir. Kaldı ki sosyal medya içeriklerinin potansiyel faydaları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda sosyal medyanın arkadaşlıkların sürdürülmesi, akran desteğinin bulunması, kimlik keşfi, yaratıcı üretim, sivil katılım, sağlık ve eğitim bilgilerine erişim ve kırsal, engelli, azınlık veya başka şekillerde izole edilmiş topluluklardaki çocuklar için bağlantı

kurma imkânı gibi birçok alanda çocuklara ve gençlere ikamesi kolay olmayan faydalar sağladığı da bir gerçektir. Dengeli bir politika değerlendirmesi, yalnızca online maruziyetin azalmasını değil, kaybedilen faydaları risklerini de hesaba katmalıdır.

3 Karşılaştırmalı analiz

Ülkeler giderek daha fazla sayıda aracı bir arada kullanmaktadır. Başlıca kategoriler şunlardır:

ARAÇ	ÖRNEK	AVANTAJ	BAŞLICA RISK
Sabit asgari yaş	Avustralya'da 16 yaş altı; Türkiye'de 15 yaş altı	net kural ve kamuya açık sinyal	kuralın aşılması; kapsamın genişliği; faydalı erişimin kaybı
Ebeveyn onayı	Bazı ABD eyaletleri; önerilen kademeli modeller	ailenin rolünü tanıır	zayıf rıza; güvenli olmayan aileler; gözetim yükü
Yaşa göre farklılaştırılmış hizmet	Türkiye'de 15–17 yaş; AB/Birleşik Krallık'ta tasarım yükümlülükleri	gelişimsel riske daha uygun	karmaşık sınıflandırma ve uygulama
Tasarımla güvenlik	AB DSA'nın reşit olmayanlara yönelik kılavuzu; Birleşik Krallık kodları	zararlı sistemleri kaynağında ele alır	düzenleyici kurumların kapasitesi; platform tabanlı oyunlar
Özellik kısıtlamaları	gizlilik ayarları; yabancılarla iletişim yasağı; akış/bildirim sınırları	mekanizmaları hedefler; erişimi korur	ayrıntılı denetim ve tanımlar gerektirir
Yaş doğrulama	Avustralya platform sistemleri; AB yaş doğrulama çalışmaları	yaşa dayalı kuralları mümkün kılar	gizlilik, önyargı, dışlama, hatalı kararlar
İçerik ve iletişim yükümlülükleri	içerik denetimi, bildirim, çocuk istismarı önleme	doğrudan zararlarla mücadele	koruma önlemleri olmadan aşırı kaldırma riski
Şeffaflık ve araştırmaya erişim	DSA, düzenleyici kurumların bilgi edinme yetkileri	hesap verebilirliği ve öğrenmeyi sağlar	gizlilik anlaşmazlıkları; veri kalitesi

Eğitim ve aile desteği	okuryazarlık, okul ve ebeveyn programları	dayanıklılık ve inisiyatif geliştirir	platform teşviklerine karşı tek başına yetersizdir
-------------------------------	---	---------------------------------------	--

3.1 Avustralya: büyük ölçekte uygulanan ilk ulusal platform yükümlülüğü

Önlem

Avustralya'nın 2024 tarihli Çevrimiçi Güvenlik Değişikliği (Sosyal Medya Asgari Yaş) Yasası, yaş sınırlaması getirilen sosyal medya platformlarının, 16 yaşın altındaki Avustralyalıların hesap açmasını önlemek için makul önlemler almalarını zorunlu kılmaktadır. Bu yükümlülük sağlayıcılara aittir. Sistemik başarısızlık durumunda uygulanabilecek azami hukuki cezalar 49,5 milyon Avustralya dolarına ulaşabilir. Bu düzenleme teknoloji açısından tarafsızdır ve “makul önlemler” konusunu düzenleyici kurumların rehberliğine ve yaptırımlarına bırakmaktadır. Yasa, 10 Aralık 2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Başlangıçta on hizmet bu düzenlemenin kapsamına alınmıştır: Facebook, Instagram, Kick, Reddit, Snapchat, Threads, TikTok, Twitch, X ve YouTube. Model, tek bir yaş doğrulama teknolojisi öngörmemektedir. Bu esneklik, yöntemlerin gelişmesine olanak tanımaktadır.

Uygulamanın ilk dönemine ilişkin veriler

4,7 mn kaldırılan, devre dışı bırakılan veya kısıtlanan hesap	%49,7 → %31,3 ebeveyn anketinde bildirilen hesap sahipliği	%85,9 → %81,5 herhangi bir kullanım	%66,8 platformun yaşını sormadığını belirtenler
---	--	---	---

eSafety'nin Mart 2026 tarihli izleme raporunda, platformların yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte yaklaşık 4,7 milyon hesabı kaldırdığı, devre dışı bıraktığı veya kısıtladığı ve Mart ayı başlarına kadar 300.000'den fazla hesabı daha engellediği bildirilmiştir. Bunlar, tek tek çocuklar değil, hesaplardır; aralarında yinelenen ve aktif olmayan hesaplar da bulunabilir. 898 ailenin katıldığı bir ebeveyn anketi, kapsam dahilindeki en az bir hesaba sahip olma oranının, düzenlemenin yürürlüğe girmesinden

önce %49,7 iken, sonrasında %31,3'e düştüğünü ortaya koymuştur. Öte yandan aynı veriler, önemli ölçüde kaçak erişim olduğunu da ortaya koymuştur. Daha önce 16 yaşın altındaki kullanıcıların %63,6 ile %69,4'ü Facebook, Instagram, Snapchat veya TikTok'ta hesaplarını sürdürürken, %48,5'i YouTube hesaplarını sürdürmüştür. Erişimi sürdürenler arasında %66,8'i, platformun yaşlarını sormadığını belirtmiştir. Düzenleyici kurum, tekrarlanan girişimleri, güvenilirliği düşük kontrolleri ve zayıf raporlama mekanizmalarını tespit etmiştir ve uyum soruşturmaları başlatmıştır.

Temmuz 2026 itibarıyla, 4.000'den fazla çocuk ve aileyi kapsayan eSafety'nin araştırmasından elde edilen ilk sonuçlar, bildirilen hesap sahipliğinde istatistiksel olarak anlamlı ancak mütevazı bir azalma (%52,4'ten %42,1'e) ve herhangi bir kullanımda daha küçük bir düşüş (%85,9'dan %81,5'e) göstermiştir. Bununla birlikte, önceki kullanıcıların çoğu, genellikle etkili bir yaş doğrulama mekanizmasının bulunmaması nedeniyle hesaplarını korumuş veya yeni hesaplar oluşturmuştur. Çocuklar, daha az baskı veya istenmeyen içerik gibi olumlu etkilerin yanı sıra, sosyal dışlanma ve alternatif platformlara geçiş gibi olumsuz etkileri de bildirmiştir. eSafety, hedeflenen sonuçları değerlendirmek için henüz çok erken olduğuna dikkat çekmektedir.

12–17 yaş aralığındaki 408 ergen üzerinde yapılan erken bir gözlemsel çalışmada da benzer şekilde, 16 yaşın altındaki katılımcıların %85'inden fazlasının hâlâ kısıtlanmış sosyal medya platformlarını kullandığı ve yalnızca yaklaşık üçte ikisinin herhangi bir yaş kontrolüyle karşılaştığı tespit edilmiştir. Çocuklar kendi hesaplarını, sahte yaş bilgileri, ödünç alınan hesaplar veya gizli gezinme modunu kullanmıştır. Günlük kullanım, 12–13 yaş grubunda genel olarak sabit kalırken, 14–15 yaş grubunda azalmıştır; daha büyük yaş grubunda ise artış göstermiştir. Çalışma, uygulamanın devreye girmesinden kısa bir süre sonra erişimi ölçmüştür; ruh sağlığı veya uzun vadeli zararları değerlendirmemiştir ve nedensellik ilişkisi kuramamıştır.

Değerlendirme

Avustralya, platformlara getirilen yükümlülüklerin davranış değişikliklerini yolabileceğini göstermektedir. Ancak bu modelin zararlı maruziyeti azalttığı henüz kanıtlanamamıştır. İlk veriler, bir önceki yıla kıyasla 16 yaş altı siber zorbalık veya görsel temelli istismarda belirgin bir değişiklik ortaya koymamıştır. Araştırma sonuçları herhangi bir savın desteklenmesi için yeterli değildir. Öte yandan Avustralya Yaş Doğrulama Teknolojisi Denemesi, tek bir yöntemin sorunu çözemeyeceği sonucuna

varmıştır. Doğrulama, tahmin, çıkarım, ebeveyn onayı ve ardışık doğrulama farklı güçlü yönlerle sahiptir. Avustralya Bilgi Komiseri Ofisi bu doğrultuda gereklilik, orantılılık, düşük müdahale yöntemleri, etki değerlendirmesi, veri minimizasyonu, derhal imha, amaç sınırlaması, devlet kimliğine alternatifler ve erişilebilir itiraz mekanizmalarını vurgulamaktadır.

3.2 Fransa: meşru amaç, anayasaya aykırı tasarım

Önerilen önlem

Fransa'nın 2026 tarihli mevzuatı, 15 yaşın altındaki çocukların sosyal medya hesap açmasını yasaklayacaktı. Yasa, aşamalı bir başlangıç öngörmüştür. Eylül 2026'dan itibaren yeni hesaplar için, Ocak 2027'ye kadar da mevcut hesapların doğrulanması beklenmekteydi.

14 Ağustos 2026 tarihli Anayasa Konseyi kararı

2026-911 DC sayılı Kararında Anayasa Konseyi, fikir ve görüşlerin serbestçe ifade edilmesini ve günümüz koşullarında çevrimiçi kamusal iletişim hizmetlerine erişim özgürlüğünü koruyan 1789 Bildirgesi'nin 11. maddesinden yola çıkmıştır. Anayasa Konseyine göre kısıtlamalar, anayasal bir amaçla gerekçelendirilmeli, amaca uygun, gerekli ve orantılı olmalıdır.

Konsey, küçük yaştaki çocukları bağımlılık yaratan özelliklerden, izolasyondan, pornografiden, tacizden ve dolandırıcılıktan korumanın meşru çocuk koruma ve kamu düzeni amaçlarını güttüğünü kabul etmiştir. Ancak, kullanılan araçların yeterince uyarlanmamış olması nedeniyle düzenlemeyi Fransız Anayasası ile koruma altına alınan haklarla çeliştiğini belirtmiştir.

- Taslak yasa, tehlikeli içerik, riskli işlevler veya yetersiz güvenlik önlemleri gerektirmeden etkileşim, paylaşım veya keşif imkânı sağlayan hizmetleri de kapsamıştır;
- istisnalar çok sınırlıdır ve yasama organı, kapsama dahil olan tüm kategori genelinde bir risk belirlememiştir;
- yaş, olgunluk düzeyi, aile ortamı veya hizmetin niteliği ve güvenlik önlemlerinden bağımsız olarak 15 yaşın altındaki tüm çocukların erişimi yasaklanmıştır;
- ebeveynlerin erişimi onaylama, sınırlama veya uyarılama yetkisi yoktur; ve

- yaş doğrulaması, yetişkinler de dahil olmak üzere herkesin yaşını kanıtlamasını gerektirecekken, yasama organı kendisi yeterli koşulları, sınırları ve gizlilik önlemlerini belirlememiştir.

Konsej, yasağın uygun, gerekli ve orantılı olmadığını belirtmiş ve ayrıca evrensel yaş doğrulamanın gizlilik üzerindeki etkilerini de tespit etmiştir. Karar, çevrimiçi zararların ciddiyetini inkar etmemiş veya yaşa göre farklılaştırılmış düzenlemeleri yasaklamamıştır. Karar, kapsamı tespit edilmiş riskle yeterince yakından bağlantılı olmayan ve güvenlik önlemleri çözülmemiş olan genel bir yasağı reddetmiştir.

Bu kararın tabiatıyla Türkiye açısından herhangi bir bağlayıcılığı yoktur. Hal böyle olmakla birlikte, Fransa Anayasa Mahkemesi'nin argüman mantığı ve hukuki analizinin dayanakları, Türkiye açısından da referans teşkil eden AİHM tarafından karara bağlanan diğer davalarla büyük ölçüde paralellik göstermektedir.

Bu bağlamda karar, ülkemizdeki potansiyel uygulama açısından da dikkate alması gereken dört soruyu gündeme getirmektedir

1 Neden sadece yüksek riskli hizmetler veya özellikler değil de, kapsama dahilindeki tüm sosyal ağ hizmetleri yasaklanmak zorundadır?

2 Neden yedi yaşındaki bir çocuk ile olgun bir on dört yaşındaki genç için aynı sonuç gerekli görülmektedir?

3 Neden denetimli, salt okunur, eğitim, sağlık veya destek amaçlı kullanımlar korunmamaktadır?

4 Neden her birey, yöntem, saklama, yeniden kullanım, hata ve itiraz konularını düzenleyen birincil hukuk güvenceleri olmaksızın yaşla ilgili bilgilerini vermek zorunda kalmaktadır?

3.3 Birleşik Krallık: sistemik yükümlülükler ve önerilen asgari yaş sınırı

Birleşik Krallık'ın Çevrimiçi Güvenlik Yasası kapsamındaki mevcut çocuk güvenliği rejimi risk temellidir. 25 Temmuz 2025 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Ofcom'un çocuk güvenliği kuralları, çocukların erişme olasılığı bulunan kapsama dahil hizmetlerin risk değerlendirmesi yapmasını ve zararlı içerik, öneri sistemleri, iletişim, bildirim, yönetim ve yaş doğrulaması konularını ele alan önlemleri uygulamasını gerektirmektedir. Kurallar 40'tan fazla önlemi içermekte ve çocukların zararlı içeriğe erişiminin engellenmesi gereken durumlarda etkili yaş doğrulamasına vurgu yapmaktadır.

17 Temmuz 2026 tarihinde Hükümet, 16 yaş altı gençlere yönelik bir sosyal medya kısıtlaması için yeni bir politika duyurmuştur; yönetmeliklerin 2026 sonuna kadar hazırlanması ve uygulamanın 2027 ilkbaharında başlaması planlanmaktadır. Açıklanan kapsamın, WhatsApp ve Signal gibi özel mesajlaşma hizmetlerini hariç tutarken önde gelen halka açık sosyal medya platformlarını içermesi beklenmektedir. Ayrıca, yüksek riskli yabancılarla iletişim ve diğer hizmetlerdeki canlı yayınlara kısıtlamalar getirilmesi ve 16-17 yaşındakiler için varsayılan koruma önlemleri önerilmektedir: gece yarısından sabah 6'ya kadar bildirimlerin kapalı olması, otomatik oynatma ve kişiselleştirilmiş akışların varsayılan olarak devre dışı bırakılması; ancak bazı ayarların daha büyük yaştaki gençler tarafından değiştirilebilmesi.

Bu politika, esas olarak yaş eşiğini özellik düzeyinde tasarımıyla birleştirdiği için faydalıdır. Ofcom'un 2026 tarihli yaş doğrulama raporu, doğru bir şekilde uygulandığında etkili kontrollerin işe yarayabileceği sonucuna varırken, tek bir evrensel yöntemi reddetmektedir. Rapor, hizmetler, cihazlar, uygulama mağazaları ve işletim sistemlerini içeren katmanlı çözümleri desteklemekte ve mevcut asgari yaş uygulamasındaki zayıflıklara dikkat çekmektedir.

3.4 Avrupa Birliği: genel bir yasak yerine tasarım yükümlülükleri

Dijital Hizmetler Yasası'nın 28. maddesi, reşit olmayanların erişebildiği çevrimiçi platformların, yüksek düzeyde gizlilik, emniyet ve güvenlik sağlayan uygun ve orantılı önlemler almasını zorunlu kılar. Avrupa Komisyonu'nun reşit olmayanlara yönelik kılavuzları ve ilgili yönergeler, yaş doğrulamasını risk temelli bir yaklaşım olarak ele almaktadır. Tasarlanacak doğrulama sistemleri, doğru, güvenilir, sağlam, müdahaleci

olmayan ve ayrımcı olmamalı; ayrıca kendi başına orantısız bir hak kısıtlaması getirmemelidir. Bu yaklaşım, zorlu ödünleşmeleri ortadan kaldırmasa da, müdahaleyi hizmetin risk profiline bağlar ve çocukların hizmetten uzak durmalarına güvenmek yerine, hizmet mimarisine yükümlülükler getirir. Temmuz 2026'da Komisyon reşit olmayanlar için yeterince güvenli hesaplar sağlamadaki başarısızlığı nedeniyle TikTok'un DSA'yı ihlal ettiğine dair nihai bir ihlal kararı olmamakla birlikte bir tespitte bulunmuştur.

3.5 Karşılaştırmalı sentez

Avustralya		16 YAŞ ALTI
KESME NOKTASINDA GEÇERLİ MODEL	EBEVEYNLERİN KARARININ ÖNCELİĞİ	
platform makul adımlar yükümlülüğü; idari cezalar	Hayır	
KANIT DURUMU	TÜRKİYE İÇİN TEMEL DERS	
erken hesap/erişim verileri; refah bulgusu yok	bağımsız değerlendirme oluşturma; sızıntı beklentisi	
Fransa		15 YAŞ ALTI
KESME NOKTASINDA GEÇERLİ MODEL	EBEVEYNLERİN KARARININ ÖNCELİĞİ	
genel hesap yasağı geçersiz kılınmıştır	Hayır	
KANIT DURUMU	TÜRKİYE İÇİN TEMEL DERS	
uygulama yok; anayasal inceleme	geniş kategori + özel düzenleme yok + evrensel kontroller orantılılık ilkesini ihlal etmiştir	
Birleşik Krallık		16 YAŞ ALTI İÇİN ÖNERİLMİŞTİR
KESME NOKTASINDA GEÇERLİ MODEL	EBEVEYNLERİN KARARININ ÖNCELİĞİ	
OSA çocuk güvenliği kuralları; 16 yaş altı yasağı duyurulmuştur	ayrıntılar bekleniyor	
KANIT DURUMU	TÜRKİYE İÇİN TEMEL DERS	
yasak olduğuna dair kanıt yok	erişim kuralını özellik denetimleriyle birleştirin	

Avrupa Birliği		TÜM REŞİT OLMAYANLAR
KESME NOKTASINDA GEÇERLİ MODEL DSA kapsamında orantılı güvenlik/gizlilik yükümlülükleri	EBEVEYNLERİN KARARININ ÖNCELİĞİ genel bir erişim kuralı değildir	
KANIT DURUMU uygulama aşamasında	TÜRKİYE İÇİN TEMEL DERS sistemleri ve riskli özellikleri düzenlemek	

Türkiye		15 YAŞ ALTI / 15-17 YAŞ
KESME NOKTASINDA GEÇERLİ MODEL 15 yaşın altındakilere hizmet verilmemesi kuralı yürürlüğe girmiştir; 15-17 yaş grubu için farklılaştırılmış hizmet	EBEVEYNLERİN KARARININ ÖNCELİĞİ belirtilmemiştir	
KANIT DURUMU başlanmamıştır	TÜRKİYE İÇİN TEMEL DERS uygulama öncesinde acil daraltma ve koruma önlemleri	

4 Politika tartışması

4.1 Şu anda ne söylenebilir

Kanıtlar, dört saptamayı desteklemektedir.

Birincisi, **platformlara getirilebilecek yükümlülükler, gözle görülür bir uyum faaliyeti ortaya çıkarabilir**. Avustralya'nın bildirdiği hesap kaldırma ve sistem değişiklikleri, göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Bunlar, sorumluluğu çocuklara değil sağlayıcılara yüklemenin kurumsal davranışları değiştirebileceğini göstermektedir.

İkincisi, **hesap yönetimi ile fiili dışlama aynı şey değildir**. Bir çocuk birden fazla hesaba sahip olabilir; “kaldırılmış” bir hesap aktif olmayabilir; ve hesabı kapatılan bir çocuk, oturum açmadan gezinebilir, yanlış yaş girebilir, başka bir kişinin cihazını kullanabilir, kapsam dışı bir hizmete geçebilir veya yeni bir hesap oluşturabilir. Avustralya’da “herhangi bir kullanım”da sahiplik oranına kıyasla daha az bir düşüş görülmesi, tam da bu ayrımın öngördüğü durumdur.

Üçüncüsü, **geniş kapsamlı bir yaş yasağının çevrimiçi riskleri azalttığına dair henüz güvenilir bir sonuç bulunmamaktadır**. Yasakların şimdiden “işe yaradığı” yönündeki iddialar genellikle hesap kaldırmalarına atıfta bulunur, hükümetlerin nihai olarak hedeflediği sonuç ile doğrudan bağlantılı değildir.

Dördüncüsü **büyük platformlara getirilen kısıtlama, kullanımı denetimin daha zayıf olduğu hizmetlere, şifreli veya sadece davetle katılınabilen topluluklara, oyun sohbetlerine, yerel temsilciliği olmayan yabancı hizmetlere ya da çevrimdışı izolasyona kaydırabilir**. Yer değiştirme, düzenlemeye karşı bir argüman değildir; öngörülmesi gereken bir sonuçtur. Bu nedenle kapsam, dijitalde popüler platformların statik bir listesine değil, işlevlere ve riske dayandırılmalıdır. Aynı zamanda, kapsam, herhangi bir etkileşimli web sitesinin yasaklanmasına yol açacak kadar geniş tutulmamalıdır. Şeffaf bir belirleme süreci, objektif risk kriterleri ve hızlı yargı denetimi daha iyi bir denge sağlar.

4.2 Katı bir yaş sınırı lehine argümanlar

Yasağın savunucuları dört ciddi argüman ileri sürmektedir.

Gelişim ve asimetri. Daha genç ergenler, sosyal karşılaştırma, ödül döngüleri ve akran baskısına karşı özellikle duyarlı olabilirken, platformlar çok daha fazla davranış verisine ve tasarım uzmanlığına sahiptir. Bu bağlamda, geleneksel “bildirim ve rıza” modelleri inandırıcı değildir.

Toplumsal eylem etkileri. Sosyal medya kullanımını geciktiren bir aile, sınıf arkadaşları çevrimiçi kaldığında çocuğuna sosyal maliyetler yükleyebilir. Genel bir kural, beklentileri yeniden belirleyebilir ve ebeveynlerin tek başlarına çözemeyeceği “diğer herkes sahip” baskısını azaltabilir. Avustralya’nın “kaçırma korkusu”nu erken aşamada azaltması bu bağlamda önemlidir, ancak bu henüz kalıcı bir fayda sağladığının kanıtı değildir.

Uygulamanın netliği. Kesin bir yaş sınırı, karmaşık bir özellik sınıflandırmasından daha kolay iletilebilir ve izlenebilir. Bu, yaş doğrulama sistemlerine yatırım yapılmasını sağlayabilir ve üst yönetimin dikkatini çekebilir.

Önlem. Mükemmel nedensel kanıtları beklemek, bir nesli hızla gelişen sistemlere maruz bırakabilir. Nüfus ölçeğinde ürün denemeleri, araştırmacıların sınırlı erişimi ve kurumsal çıkar çatışmaları, belirsizlik ortamında harekete geçmeyi haklı kılar.

Bu argümanlar, eşik değeri daha geniş bir sistemin parçası olduğunda ve politika yapıcılar bunu açıkça değerlendirilmiş bir ihtiyati müdahale olarak ele aldıklarında en güçlü hale gelir.

4.3 Genel yasağa karşı argümanlar

Eleştirmenler beş karşı argümanı vurgulamaktadır.

Aşırı geniş kapsam. “Sosyal medya” kategorisi, birbirinden çok farklı faaliyetleri ve risk profillerini içerir. Bir yasak, güvenli bir platformda halk sağlığı sayfalarını okuyan veya eğitim becerileri edinen bir çocuğa yük getirebilir.

Kaçınma ve yer değiştirme. Kaçınma, kurallara uyan ailelerin kısıtlanmasına yol açarken, teknik açıdan yetkin veya yüksek riskli kullanıcıların başka online ortamlara geçmesine neden olabilir.

Gizlilik altyapısı. Kimlik belgeleri, yüz tanıma, davranışsal çıkarımlar ve üçüncü taraf sağlayıcılar, veri güvenliği, önyargı ve amaç sapması riskleri yaratır. Merkezi olmayan bir yaş aralığı kimlik sistemi, merkezi kimlik toplama sisteminden daha güvenlidir ancak yine de yönetişime ihtiyaç duyar.

Eşitsiz kayıp. Çevrimiçi erişim, izole edilmiş, engelli, göçmen, bakım altında olan veya gizli sağlık ve destek bilgisi arayan çocuklar için özellikle değerli olabilir. Ebeveyn onayı, kontrolsüz veya güvensiz ev ortamlarında yaşayan çocuklar için de yetersiz kalabilir.

Yanlış yönlendirilmiş sorumluluk. Bir yasak, çocukların sorun olduğunu ima ederken, etkileşim sistemlerini, zararlı önerileri, zayıf denetimi ve sömürücü reklamcılığı büyük ölçüde olduğu serbest bırakabilir. Platformlar, yaşları yanlış sınıflandırılanlar da dahil olmak üzere, öngörülebilir çocuk kullanıcılar için ürünlerini güvenli hale getirmelidir.

4.4 Uzmanların ve kurumların önerileri

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS), UNICEF ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), çocukların tüm haklarını, tasarım aşamasından itibaren güvence altına alınan güvenlik ve mahremiyeti, çocukların katılımını, hedefli kısıtlamaları ve etki değerlendirmesini vurgulamaktadır.

BMÇHS'nin 25 Sayılı Genel Yorumu, çocuk haklarının dijital ortamda da geçerli olduğunu ve korumanın diğer hakları gereksiz yere kısıtlayarak sağlanmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Çocuğun yüksek yararı ilkesi, kısa ve uzun vadeli yarar ve zararların somut bir şekilde değerlendirilmesini gerektirir. Bu ilke hem usule hem de esasa ilişkindir: karar vericiler, çocuk hakları etki değerlendirmesi yapmalı ve bunu yayınlamalı; ayrıca çelişen çıkarların nasıl tartıldığını açıklamalıdır. Gelişen yetenekler özellikle 13–17 yaş aralığında önemlidir. İdari amaçlarla sabit bir sınır konulması haklı görülebilir, ancak kademeli özerkliğin veya ebeveyn rehberliğinin tamamen yokluğu, 5. Madde ile uyumsuzluk yaratır. Fransız mahkemesinin, yaş, olgunluk, aile koşulları veya hizmetin niteliğinin dikkate alınmaması konusundaki endişesi, bu Sözleşme'nin mantığıyla yakından paraleldir.

12. madde, çocukların anlamlı katılımını gerektirir. Danışma süreci, çocukların bir yasağı destekleyip desteklemediklerinin oylanmasından ibaret olmamalıdır. Çocuklar, riskli işlevlerin tanımlanmasına, rıza ve güvence süreçlerinin test edilmesine, destek istisnalarının belirlenmesine, itiraz mekanizmalarının tasarlanmasına, verilerin

değerlendirilmesine ve yorumlanmasına dahil edilmelidir. Engelli, bakım altında bulunan, kırsal topluluklarda yaşayan, azınlıklara mensup ve gizli desteğe ihtiyaç duyan çocukların seslerinin duyulması için özel çaba gösterilmelidir.

13., 15. ve 17. maddeler bilgiye erişim, ifade özgürlüğü ve dernek kurma özgürlüğünü korur. Bu maddeler, belirli bir ticari platforma sınırsız bir hak yaratmaz. Bu maddeler, bir kuralın kamu yararına olan bilgileri, akran desteğini, yaratıcı ve sivil faaliyetleri bastırıp bastırmadığını ve daha güvenli erişimin bu faydaları koruyup koruyamayacağına dikkat edilmesini gerektirir. 16. madde, çocukların mahremiyetini devlet, şirketler ve ebeveynler tarafından yapılan aşırı izlemeden korur. Ebeveynlere yönelik araçlar, ergenlik çağındaki gençlerin tam anlamıyla gözetimini normalleştirmeden rehberlik sağlamalıdır.

19., 34. ve 36. maddeler kapsamındaki koruma hakları da aynı derecede bağlayıcıdır. Platformların cinsel sömürü, taciz edici temas ve ticari manipülasyonu önlemesi zorunlu kılınmalı ve yetkililer, erişilebilir bildirim, soruşturma ve mağdur destek hizmetleri sağlamalıdır. Hak temelli bir yaklaşım, hem erişim hem de güvenlik çıkarlarının ciddiye alınmasını gerektirdiği için tam da bu nedenle zorlayıcıdır.

Keza UNICEF’in 2026 tarihli analizi, yaş sınırlamalarının tek başına yetersiz olduğu sonucuna varır ve yasa, tasarım, denetim, güvence, eğitim ve desteğin “akıllı bir karışımını” savunur. OHCHR’nin on adımlı çerçevesi, platform genelinde yasaklamalara karşı uyarıda bulunur ve hükümetleri belirli zararları hedef almaya, sorumluluğu şirketlere yüklemeye, verileri korumaya ve bağımsız denetim mekanizmaları oluşturmaya çağırır.

OECD’nin “tasarımdan itibaren güvenlik” çalışması, reaktif değil proaktif koruma, çocuk odaklı tasarım, şeffaf yönetim, risk değerlendirmesi, etkili raporlama ve hesap verebilirliği önermektedir. Sosyal medya çağında büyüme konusundaki 2026 tarihli çalışması, politikaların mahremiyeti, ifade özgürlüğünü, yeniliği ve rekabeti korurken heterojen etkileri de hesaba katması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ofcom ve eSafety gibi düzenleyici kurumlar ise daha uygulamaya yönelik bir yaklaşım sergilemektedir. Etkili yaş doğrulamanın teknik olarak mümkün olduğunu kabul ederken, tek bir yöntemin her bağlamda işe yaramayacağını vurgulamaktadırlar.

Deneyimleri, katmanlı yöntemleri, performans standartlarını, düzenleyici kurumlar tarafından yapılan testleri ve sürekli ayarlamaları desteklemektedir.

4.5 Tartışmanın özeti

Tartışma, basitçe “güvenlik ile özgürlük” arasında bir çatışma değildir. Her iki taraf da farklı bir düzenleme eksikliğine işaret etmektedir. Yasaklamayı destekleyenler, ailelerin güçsüzlüğüne ve olay sonrası denetimin sınırlarına odaklanmaktadır. Eleştirenler ise aşırı geniş kapsam, gözetim ve yer değiştirme sorunlarına odaklanmaktadır. Tutarlı bir model her ikisini de ele alır: küçük kullanıcıların erişiminden yüksek riskli özellikleri kaldırır, ailelere kullanışlı destek sağlar, tespit edilen yaştan bağımsız olarak güvenlik yükümlülükleri getirir ve doğrulama altyapısını sıkı bir şekilde denetler.

Genel yasaklar yerine, yaşa uygun tasarımın bir parçası olarak kademeli erişim savunulmaktadır. Tek bir yaş eşiğine dayanmak yerine, korumalar çocukların olgunlaşmasına paralel olarak gelişmeli; daha genç kullanıcılar için daha sıkı varsayılan ayarlar ve ergenlik dönemi boyunca kademeli olarak artan özerklik sağlanmalıdır.

Genel konsensüs, katmanlı, incelikli ve sofistike bir yaklaşıma işaret etmektedir. Genel yasaklar yerine, yaşa uygun tasarımın bir parçası olarak kademeli erişim savunulmaktadır. Tek bir yaş eşiğine dayanmak yerine, korumalar çocukların olgunlaşmasına paralel olarak gelişmeli; daha genç kullanıcılar için daha sıkı varsayılan ayarlar ve ergenlik dönemi boyunca kademeli olarak artan özerklik sağlanmalıdır.

BM, yaşa uygun tasarımın çocukların “gelişen yeteneklerini” yansıtması gerektiğini ve risklerin ve fırsatların yaşa bağlı olduğunu kabul etmesini önermektedir. Bu kademeli yaklaşımı yansıtan AB’nin önerdiği yaşa göre kademelendirilmiş kısıtlamalar, video oyunları, uygulama mağazaları, video akış platformları ve daha fazlasını içerebilecek bir kategori olan “sosyal medya artı”ya yöneliktir. Bu uygulamalar ve ürünler içinde, belirli özellikler çocuklar için diğerlerinden daha tehlikelidir.

Bu karma yaklaşım, olgusal belirsizliğe karşı dayanıklılığı da artırır. Belirli bir özelliğin daha sonra korkulduğundan daha az zararlı olduğu ortaya çıkarsa, tüm düzenlemeyi ortadan kaldırmadan yeniden sınıflandırılabilir. Yeni bir risk ortaya çıkarsa, bu risk belirlenebilir ve denetlenebilir.

5 İnsan hakları ve anayasal analiz

5.1 Yürürlükteki yasal çerçeve

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, mahremiyeti ve kişisel verileri (20. madde), ifade özgürlüğünü ve bilgi alma ve verme hakkını (26. madde), eşitliği (10. madde) ile aile ve çocukları (41. madde) korumaktadır. 13. madde, kısıtlamaların kanunla belirlenmesini, hakların özüne saygı gösterilmesini, demokratik bir toplumun ve laik cumhuriyetin gerekliliklerine uygun olmasını ve orantılılık ilkesini karşılamasını şart koşturmaktadır. 90. madde, ilgili durumlarda usulüne uygun olarak onaylanmış insan hakları sözleşmelerine, çelişen kanunlara göre öncelik tanımaktadır.

Benzer şekilde Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde, 10. madde ifade özgürlüğünü ve bilgi edinme hakkını korur; 8. madde özel hayatı ve kişisel verileri korur; 11. madde dernek kurma özgürlüğünü koruyabilir; 14. madde Sözleşme haklarından yararlanmada ayrımcılığı yasaklar; ve 13. madde etkili bir iç hukuk yolunun bulunmasını şart koşar. Kısıtlamaların eğitime önemli ölçüde müdahale ettiği durumlarda 1 Nolu Protokolün 2. maddesi devreye girebilir. Müdahalelerin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir bir hukuki dayanağı olmalı, meşru bir amacı gütmeli ve demokratik bir toplumda gerekli olmalıdır.

Gene Türkiye'nin taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuklara özgü bir çerçeve eklemetedir. Çocuğun yüksek yararı öncelikli olarak gözetilmelidir (3. madde); çocukların görüşlerine gereken önem verilmelidir (12. madde); çocuklar ifade ve bilgi haklarına (13. ve 17. maddeler), mahremiyet hakkına (16. madde), dernek kurma hakkına (15. madde), şiddet ve sömürüden korunma hakkına (19., 34. ve 36. maddeler), eğitim hakkına (28–29. maddeler), oyun ve kültür hakkına (31. madde) ve gelişme hakkına (6. madde) sahiptir. Ebeveynler, çocuğa gelişen yeteneklerine uygun şekilde rehberlik eder (5. madde). Bu haklar birbiriyle karşılıklı olarak bağlantılıdır.

5.2 Yasalara uygunluk: kapsam, yasaklar ve yaşın kanıtlanması

İlk gereklilik, anlaşılabilir bir yasadır. Kişi ve hizmet sağlayıcı, hangi hizmetlerin, işlevlerin ve kullanıcıların kapsama dahil olduğunu ve hangi davranışların yükümlülüğü yerine getirdiğini anlayabilmelidir. Teknoloji için sınırsız düzenleyici takdir yetkisi

gerekli olabilir, ancak birincil hukukta risk kriterleri, temel sonuçlar ve hakların korunmasına yönelik önlemler belirtilmelidir.

Ülkemizdeki düzenlemede bu bağlamda üç belirsizlik mevcuttur.

Birincisi, 5651 sayılı Kanundaki “sosyal ağ sağlayıcısı” kavramı, özünde çocuk gelişimi sınıflandırması olarak tasarlanmamıştır. Bu tanım aracılığıyla kategorik bir erişim kuralı uygulamak, işlevleri önemli ölçüde farklı olan hizmetleri kapsarken, oyun, mesajlaşma veya yeni ortaya çıkan ortamlarda bulunan benzer riskleri hariç bırakabilir.

İkincisi, “hizmet sunmayacaktır” ifadesi, hesap açmama, kişiselleştirilmiş işlevsellik sunmama veya erişimi tamamen engelleme anlamına gelebilir. Bu ayrım anayasal açıdan önemlidir. Hesap açılmasını engelleyen bir kural, bir çocuğun kamuya açık bilgileri okumasını engelleyen bir kuraldan daha az kısıtlayıcıdır. Uygulama kuralları, belirsiz yasal ifadeleri en müdahaleci anlamına doğru genişletmemelidir.

Üçüncüsü, kabul edilebilir yöntemler, doğruluk, veri kaynakları, saklama, paylaşım ve itiraz konularında bağlayıcı kurallar içermeyen bir yaş doğrulama yükümlülüğü, platformlara ve satıcılara herkesin mahremiyeti üzerinde geniş bir takdir yetkisi verir. Örneğin Fransız Anayasa Konseyi yasama organının koşulları, sınırları ve güvenceleri belirlememesini merkezi bir sorun olarak değerlendirmiştir.

5.3 Meşru amaç ve pozitif yükümlülükler

Çocukların sağlığını, ahlakını, haklarını ve güvenliğini korumak, Anayasa ve Sözleşme kapsamında açıkça meşrudur. Bu, devletin pozitif yükümlülükleriyle de desteklenmektedir. 12 yaşındaki bir çocuğun adına çocuğun adına yayımlanan cinsel içerikli bir ilanla ilgili K.U. v Finland davasında, AİHM, 8. Maddenin failin tespit edilmesi için etkili bir hukuki araç gerektirdiğine hükmetmiştir. Gizlilik, pratikteki korumayı anlamsız hale getiremez. Söderman v Sweden davasında ise Büyük Daire, ciddi mahremiyet ihlallerine karşı çocuğun özel hayatının etkili bir şekilde korunmasının önemini vurgulamıştır.

Bu davalar, “serbest bırakma” (laissez-faire) argümanını geçersiz kılmaktadır. Devletlerin kimlik tespit imkânı, ihbar kanalları, soruşturma, delillerin muhafaza edilmesi, önleyici tasarım ve etkili hukuk yolları sağlaması gerekebilir. Ancak pozitif yükümlülükler,

gerekli araç olarak genel bir erişim yasağını öngörmemektedir. Bunlar, çatışan haklar arasında denge kurarken zararı önleyebilecek ve buna müdahale edebilecek makul bir düzenleyici çerçeve gerektirmektedir.

5.4 AİHM’de gereklilik ve orantılılık

AİHM, bir müdahalenin acil bir toplumsal ihtiyaca cevap verip vermediğini, gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını ve önlemin meşru amaçla orantılı olup olmadığını sorgular. Devletlere, özellikle yeni sosyal politika ve çocuk koruma alanlarında genellikle takdir marjı tanınır; ancak bir önlem, siyasi veya kamu yararına ilişkin bilgileri geniş çapta etkilediğinde, koruma önlemlerinden yoksun olduğunda veya önemli yan etkiler doğurduğunda bu marj daralır.

Mahkemenin internet engelleme içtihadı bu konuda yol göstericidir:

AHMET YILDIRIM V TÜRKİYE

Tek bir site nedeniyle tüm Google sitelerine erişimin engellenmesi keyfi bir uygulamadır ve kabul edilemez yan etkiler doğurmuştur. Mahkeme, daha dar bir yasal çerçeve oluşturulmasını ve daha az kapsamlı önlemlerin değerlendirilmesini şart koşmuştur.

CENGİZ VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

YouTube’a yönelik genel bir engelleme, 10. maddeyi ihlal etmiştir. Mahkeme, interneti bilgi alma ve aktarmanın temel araçlarından biri olarak kabul etmiş ve yurttaş gazeteciliğiyle siyasi ve toplumsal içeriğe vurgu yapmıştır.

KHARITONOV / RUSYA

Kharitonov/Rusya davası ve ilgili davalarda Mahkeme, toplu veya dolaylı engelleme uygulamalarını ve yetersiz koruma önlemleri ile hukuk yollarını eleştirmiştir.

WIKIMEDIA VAKFI V. TÜRKİYE

Türkiye Anayasa Mahkemesi'nin telafi sağlamasının ardından Strazburg'a yapılan başvuru kabul edilemez ilan edilmiştir; bu da etkili iç anayasal denetimin önemini pekiştirmiştir.

Bu davalar, özünde engelleme kararlarıyla ilgilidir, çocukların yaş sınırlamasını ele almamışlardır. Hal böyle olmakla birlikte, bir hizmetin tamamını ve tüm sosyal paydaşları kapsayan bir önlem, güçlü bir gerekçe, dar bir kapsam, koruma

önlemleri ve etkili bir denetim gerektirecektir. Bant genişliğinin kısıtlanması, erişim hakkına sahip yetişkinleri, yayıncıları ve çocukları etkileyebileceğinden, özellikle dikkatle incelenmelidir.

15 yaş altı kuralı söz konusu olduğunda ise, orantılılık aşamalı olarak incelenmelidir.

Uygunluk

Bu bağlamda ilk sorulması gereken ilgili önlemin, kamunun hedefindeki risklerin azaltılmasına gerçekten katkıda bulunmadığı ile ilgilidir. Yaş tespit uygulaması üzerinden bir hesabın engellenmesi, anılan hesabın çevrimiçinde kullanılmasını önleyecektir ancak bu sefer hesap sahibi başka yöntemlerle daha az kontrollü online ortamlara yönelebilir.

Gereklilik

İkinci soru aynı derecede etkili ancak hakları daha az kısıtlayan bir önlem olup olmadığı ile alakalıdır. İlgili alternatifler arasında özel varsayılan ayarlar; yabancılarla iletişim, canlı yayın ve doğrudan mesajlaşmanın devre dışı bırakılması; profil oluşturma ve manipülatif önerilerin kaldırılması; kronolojik veya kullanıcı odaklı akışlar; gece saatlerinde bildirim sınırlamaları; sıkı denetim; ebeveyn denetim araçları; ve yüksek riskli işlevler için hedefli yaş sınırlamaları yer almaktadır. Yasama organı, her alternatifi matematiksel olarak imkânsız olduğunu kanıtlamak zorunda değildir, ancak hizmetin tamamen yasaklanmasının, bu önlemlerin sağlayamadığı önemli bir koruma sağladığını göstermelidir.

Dar anlamıyla dengeleme

Çocuklar sadece savunmasız kullanıcılar değildir; aynı zamanda bilgiye, katılım hakkına ve dijital yaşamlarını şekillendiren politikalarda söz sahibi olma hakkına sahip hak sahipleridir. Sonuç olarak, düşünülmekte olan önlemler katı bir dengeleme yaklaşımını benimsemelidir. Beklenen koruyucu faydalar, kısıtlamanın ciddiyetini ve dolaylı maliyetlerini aşıyor mu? Değerlendirme, hizmetlerin kapsamını, yaş aralığını, süreyi, salt okunur erişimi, çocuğun olgunluk düzeyini, ebeveyn rolünü, savunmasız grupları, yetişkinler üzerindeki gizlilik etkilerini, hata oranlarını ve telafi imkânlarını dikkate almalıdır. Sonuçlara ilişkin kanıtların sınırlı olması, belirli faydalara büyük önem verilmesini zorlaştırmaktadır. Bu belirsizlik, eylemi hukuka aykırı kılmaz, ancak daha dar kapsamlı, geri alınabilir ve değerlendirilebilir önlemlerin alınmasını destekler.

Türkiye'nin güçlü bir meşru amacı ve harekete geçme konusunda pozitif bir yükümlülüğü bulunmaktadır. Anayasal açıdan mesele, seçilen araçların kapsamı ve yapısında yatmaktadır. Geniş bir hizmet sağlayıcı tanımı, 15 yaşın altındaki tüm kişilere yönelik kategorik muamele, ebeveyn veya kamu yararı istisnasının açıkça belirtilmemesi, “hizmet sunma” ifadesinin belirsizliği, evrensel yaş doğrulama yükümlülükleri ve platform genelinde uygulanan ağır yaptırımların bir araya gelmesi, Anayasa'nın 13, 20 ve 26. maddeleri ile AİHS'nin 8 ve 10. maddeleri ile uyumluluğunu tartışmaya açmaktadır. Fransa Anayasa Mahkemesi kararı da bu saptamayı desteklemektedir.

6 Türkiye: mevcut çerçeve ve uygulama seçenekleri

1 Mayıs 2026 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 7578 sayılı Kanun, 5651 sayılı Kanunun Ek 4. Maddesini değiştirmiştir. Esas olarak, yeni hükümler sosyal ağ sağlayıcılarından şunları talep etmektedir:

- 15 yaşın altındaki çocuklara hizmet sunmaktan kaçınmak ve yaş doğrulama dahil olmak üzere teknik ve idari önlemler almak;
- 15–17 yaş arası kullanıcılara ayrı veya yaşlarına uygun hizmetler sunmak ve aldığı önlemleri kamuoyuna duyurmak;
- ebeveynlere hesap kontrolü, satın alım onayı ve kullanım süresini izleme veya sınırlama araçları sunmak;
- çocuklara yönelik aldatıcı reklamlara karşı önlemler almak;
- yetkili makamların taleplerine en geç 15 gün içinde yanıt vermek; ve
- günlük erişim sayısı on milyondan fazla olan sağlayıcılar için, belirtilen acil kaldırma veya engelleme taleplerine derhal ve en geç bir saat içinde yanıt vermek ve yeniden yayınlanmasını önlemek.

Yaptırımlar, küresel cirosunun %3’üne kadar çıkabilir; bunu reklam yasağı izler ve daha sonraki uyumsuzluk dönemlerinde bant genişliği %50 ve %90’a kadar azaltılabilir. Çocuk erişimine ilişkin hükümlerin 1 Kasım 2026’da yürürlüğe girmesi planlanmaktadır. Kesin mimari, veri akışları, tedarikçi rolleri ve alternatifler hâlâ kritik öneme sahiptir.

6.1

Uygulama öncesi temel tasarım ve risk alanları

Türkiye'nin çevrimiçi ortamlarda çocukların korunmasına yönelik meşru ve önemli politika hedefi çerçevesinde, 15 yaş altına ilişkin yeni rejimin ikincil düzenleme ve uygulama aşamasında nasıl bir mimariye dönüştürüleceği belirleyici önem taşımaktadır. Bu süreçte çocuk güvenliğinin güçlendirilmesi kadar, düzenlemenin ifade özgürlüğü, bilgiye erişim, eğitim, mahremiyet ve kişisel verilerin korunması üzerindeki olası etkilerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Uluslararası uygulamalar bu alanda henüz yerleşmiş ve tek tip bir düzenleyici model bulunmadığını göstermektedir. Ülkeler; düzenlemenin kapsamı, yaş doğrulama yöntemleri, hesap ve içerik erişimi arasındaki ayrım, hizmet ve işlev istisnaları, güvenli tasarım yükümlülükleri, ebeveyn kontrolü, yaptırımlar ve etki ölçümü gibi temel konularda farklı yaklaşımlar benimsemekte ve bu modellerin önemli bir bölümü halen uygulama, test ve değerlendirme aşamasında bulunmaktadır.

Bu çerçevede aşağıdaki başlıklar, Türkiye bakımından doğrudan bir düzenleyici model önermekten ziyade, uluslararası uygulama ve politika tartışmalarının ortaya çıkardığı temel tasarım tercihlerini, risk alanlarını ve uygulama öncesinde açıklığa kavuşturulması gereken meseleleri ortaya koymaktadır. Karşılaştırmalı deneyim, rejimin etkinliğinin yalnızca yaş sınırının hukuken belirlenmesine değil; uygulanacak teknik ve hukuki mimarinin ölçülü, güvenli ve işler biçimde tasarlanmasına ve uygulama öncesinde yeterince değerlendirilip test edilmesine de bağlı olduğunu göstermektedir. Bu zaviyeden bakıldığında yakın zamanda hayata geçirilmesi beklenen ikincil mevzuat ile ilgili aşağıdaki temel risklerin göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

1 Düzenleme kapsamının, dijital platformların risk üreten işlevleri yerine sosyal medyanın “tamamını” kapsayacak şekilde belirlenmesi

İkincil düzenleme, bir hizmetin yalnızca “sosyal ağ” veya “sosyal medya” olarak nitelendirilebilmesine dayanarak bütün fonksiyonlarını aynı hukuki rejime tabi tutmamalıdır. Bunun yerine, çocuklar bakımından hangi özelliklerin hangi tür zararları doğurduğu açık biçimde tanımlanmalı; düzenleyici yükümlülükler de

algoritmik tavsiye sistemleri, herkese açık veya yarı açık kullanıcı etkileşimi, viral yayılım, yabancılarla iletişim, canlı yayın, davranışsal reklamcılık, sürekli etkileşimi teşvik eden tasarım özellikleri ve benzeri risk üreten fonksiyonlara göre farklılaştırılmalıdır. Bu yaklaşım, düşük riskli eğitim veya referans hizmetlerinin yalnızca yorum, profil ya da içerik paylaşımı gibi bazı sosyal özelliklere sahip olmaları nedeniyle yüksek riskli sosyal ağlarla aynı kategoride değerlendirilmesini önleyecektir.

Avrupa Birliği'nin yaklaşımı bu açıdan önemli bir referans noktasıdır. AB düzeyinde bütün çocuklar için tek bir sosyal medya yasağı getirilmemiş³; bunun yerine Dijital Hizmetler Tüzüğü ("DSA") ve Avrupa Komisyonu rehberleri kapsamında bağımlılık yaratan tasarım, siber zorbalık, istenmeyen etkileşim, zararlı tavsiye sistemleri ve mahremiyet ayarları gibi spesifik risk alanlarına müdahale edilmiştir.⁴ Endonezya'nın Mart 2026'da uygulanmaya başlayan yeni modeli de benzer şekilde bütün dijital hizmetleri eşdeğer kabul etmek yerine yüksek riskli hizmetleri sınıflandırarak yaş sınırlamalarını risk kategorileriyle ilişkilendirmektedir.⁵ Çin'in "minors mode" yaklaşımı ise hukuki bağlamı Türkiye'den önemli ölçüde farklı olmakla birlikte, teknik açıdan zaman, içerik, hesap yönetimi ve işlevsellik bakımından kademeli tedbirlerin uygulanabilir olduğunu göstermektedir.⁶

Dolayısıyla Türkiye bakımından ilk düzenleyici soru "Bu hizmet sosyal medya mıdır?" olmamalı; **"Bu hizmetin hangi fonksiyonları, hangi yaş grubunda, hangi somut çocuk güvenliği riskini doğurmaktadır?"** sorusu olmalıdır. Bu yaklaşım hem daha ölçülü bir müdahale sağlayacak hem de düzenlemenin zaman içinde yeni hizmet ve teknolojilere uygulanabilmesini kolaylaştıracaktır.

2 15 yaş altı kuralının, hesap ve yüksek riskli işlemlere yönelik bir sınırlama yerine bütün içeriğe erişim yasağına dönüşmesi

7578 sayılı Kanun ile getirilen yükümlülüğün ikincil düzenleme yoluyla dijital mecralardaki tüm içeriklere erişimin engellendiği kapsamlı bir içerik karartmasına dönüştürülmemelidir. Düzenlemenin temel uygulama biçimi, 15 yaş

altındaki kullanıcıların hesap oluşturmaları, yüksek riskli kişiselleştirilmiş özelliklerden yararlanmaları ve sosyal etkileşim fonksiyonlarını kullanmaları üzerinde yoğunlaşmalıdır.

Avustralya modeli bu ayrımın pratikte kurulabildiğini göstermektedir. Avustralya'da 16 yaş altındaki kullanıcıların belirlenmiş sosyal medya platformlarında hesap açması veya hesabını koruması sınırlandırılmış olmakla birlikte, kamuya açık ve hesap gerektirmeyen içeriğin görüntülenmesi tamamen yasaklanmamıştır.⁷ Ayrıca eğitim, sağlık, mesajlaşma ve bazı oyun hizmetleri kapsam dışında bırakılmış veya farklı muameleye tabi tutulmuştur.⁸

Düzenleme, çocuklar bakımından sosyal etkileşim riski düşük olan veya önemli kamusal fayda sağlayan hizmetler için **dar, açık ve denetlenebilir istisnalar** öngörmelidir. Bu istisnalar şirket veya marka bazında değil; işlevsel ve objektif kriterlere göre tanımlanmalıdır. Eğitim ve okul iletişimi, sağlık bilgisi ve sağlık hizmetlerine erişim, ansiklopedik ve referans kaynaklar, bilimsel içerik, kütüphane benzeri bilgi hizmetleri, aile ve okul koordinasyonuna yönelik doğrudan mesajlaşma ve acil/kamusal bilgilendirme gibi kullanım alanları bu kapsamda özellikle değerlendirilmelidir.

Nitekim Norveç, çocukların bilgiye erişim, ifade ve örgütlenme/katılım haklarının yaş sınırlaması nedeniyle ölçüsüz biçimde zedelenmemesi gerektiğini kabul etmiş ve okul ile boş zaman faaliyetlerindeki iletişimi koruyacak istisnaları değerlendirmiştir.⁹

İstisna mekanizması mümkün olduğunca **fonksiyon düzeyinde** çalışabilmelidir. Örneğin bir hizmetin eğitim videolarının izlenmesi düşük riskli kabul edilirken, aynı hizmet üzerindeki yabancılarla doğrudan iletişim, herkese açık yorum, canlı yayın veya kişiselleştirilmiş öneri işlevleri yaş sınırlamasına tabi tutulabilir. Böyle bir yaklaşım, platformların tamamını “yasak” ya da “serbest” olarak sınıflandırmak yerine farklı risk profillerine sahip işlevlerin ayrı ayrı düzenlenmesini sağlayacaktır.

Bu ayrım Türkiye bakımından özellikle önemlidir. Aynı teknik altyapı içinde, çocuklar açısından risk yaratabilecek yorum, paylaşım, kişiselleştirilmiş tavsiye veya yabancılarla etkileşim özellikleri ile müfredat desteği, yabancı dil eğitimi, sınava hazırlık, bilim iletişimi, sanat, kültür ve beceri eğitimine yönelik çok geniş bir içerik havuzu birlikte bulunmaktadır. Riskli sosyal etkileşimin sınırlandırılması, bu yararlı kaynakların tamamının erişilemez hale getirilmesini zorunlu kılmamalıdır. Anayasa Mahkemesi Twitter¹⁰, YouTube¹¹ ve Wikipedia¹²'ya ilişkin içtihadı da belirli risk veya hukuka aykırılıkların tüm iletişim ortamına erişimin kaldırılması yoluyla giderilmeye çalışılmasının ciddi orantılılık sorunları yaratabileceğini göstermektedir.

3 Yaş doğrulamanın kimlik doğrulamaya dönüşmesi

Türkiye’de kurulacak sistemin temel ilkelerinden biri, “kişinin en az 15 yaşında olup olmadığını bilmek” ile “kişinin kim olduğunu bilmek” arasındaki hukuki ve teknik farkın korunması olmalıdır. Kanunun hedefi yaş eşliğini uygulamaktır. Bu hedef, her kullanıcının adını, soyadını, T.C. kimlik numarasını, tam doğum tarihini veya resmi kimlik belgesini sosyal ağ sağlayıcısına açıklamasını gerektirmez. 7578 sayılı Kanun da belirli bir kimlik belgesini, e-Devlet’i, biyometrik doğrulamayı veya gerçek isim kullanımını zorunlu kılmamaktadır.

Bu nedenle ikincil düzenlemede açık bir **veri minimizasyonu kuralı** benimsenmelidir: Platform, kanuni yükümlülüğünü yerine getirmek için gereken sonuçtan fazlasını öğrenmemelidir. İdeal modelde platforma yalnızca “15+”, “15 yaş altı” veya gerekli olduğunda belirli bir yaş bandını gösteren doğrulanmış bir sonuç iletilmeli; kişinin gerçek kimliği, kimlik numarası, tam doğum tarihi veya resmi kimlik görüntüsü platforma aktarılmamalıdır.

Avrupa Komisyonu’nun yaş doğrulama mimarisi bunun teknik olarak mümkün olduğunu göstermektedir. AB yaklaşımı, kullanıcının bir güvenilir kaynaktan yaş niteliğini edinmesini ve çevrimiçi hizmete kimliği veya kesin doğum tarihini açıklamadan anonim bir yaş ispat metodu sunmasını hedeflemektedir. Böylece hizmet sağlayıcısı yalnızca

hukuken gerekli yaş sonucunu öğrenirken, yaş bilgisini sağlayan kuruluşun da kullanıcının hangi çevrimiçi hizmete eriştiğini takip edebilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.¹³

Bu ayırım Türkiye bakımından yalnızca iyi bir mahremiyet politikası değil, aynı zamanda Anayasa'nın 20. maddesi ve KVKK'nın ölçülülük/veri minimizasyonu ilkeleri bakımından temel bir hukuki güvence olarak görülmelidir.¹⁴

4 e-Devlet'in tek veya zorunlu doğrulama kanalı haline getirilmesi ve alternatif güvenilir yöntemlerin öngörülmemesi

e-Devlet veya diğer kamu kimlik altyapıları yaş bilgisinin güvenilir biçimde teyit edilmesinde rol oynayabilir. Ancak ikincil düzenlemenin e-Devlet'i **tek hukuken geçerli yaş doğrulama kanalı** haline getirmesi halinde kamu kimlik altyapısı ile sosyal medya kullanımının gereksiz şekilde ilişkilendirilmesi, dijital dışlanma, tek hata noktası oluşması ve kullanıcıların kamusal kimlikleriyle çevrimiçi faaliyetleri arasında kişilik hakları bakımından daha tehlikeli bir bağ kurulması gibi riskler meydana gelebilir. Ayrıca e-Devlet zorunluluğunun özellikle Türkiye'ye turist olarak gelen yabancı ülke vatandaşlarının sosyal medyaya erişimlerini daha zorlu hale getirmekle, ülkemiz hakkında olumsuz yorumlara sebebiyet verebileceği akla gelmektedir.

Bunun yerine düzenleyici otorite; güvenilirlik, güvenlik, doğruluk, veri minimizasyonu, erişilebilirlik ve ayrımcılık yapmama kriterlerini sağlayan **birden fazla akredite yaş doğrulama yöntemi** tanımlamalıdır. Kullanıcılar mümkün olduğu ölçüde bu yöntemler arasında seçim yapabilmelidir.

AB'nin anonim yaş ispatı yaklaşımı, resmi kimlik altyapısından türetilen bir yaş bilgisinin dahi platforma gerçek kimlik aktarılmadan kullanılabileceğini göstermektedir.¹⁵ Danimarka örneği de belirli bir yaş eşiğinin karşılandığını gereksiz kimlik bilgisi açıklanmadan kanıtlamaya yönelik mahremiyet koruyucu teknolojilerin geliştirildiğini göstermektedir.¹⁶

5 Yaş doğrulamanın kademelendirilmeden ve tüm kullanıcılara aynı ölçüde müdahaleci şekilde uygulanması

Her kullanıcının sisteme girişte en yüksek güven seviyesindeki ve en fazla kişisel veri gerektiren doğrulama yönteminden geçirilmesi gerekli veya ölçülü değildir. Bunun yerine, düşük riskli kullanımda daha az müdahaleci yöntemlerin yeterli olduğu; belirsizlik, tutarsızlık veya yüksek riskli işlemlere erişim söz konusu olduğunda daha güçlü bir doğrulama seviyesine geçildiği **katmanlı bir yaş doğrulama sistemi** tercih edilmelidir.

Avustralya'nın erken uygulama tecrübesi bu konuda önemli bir uyarı sunmaktadır. Düzenleyici analizlerde bazı kullanıcıların yaş tahmin sistemlerini tekrar tekrar deneyerek eşik üstü sonuç elde etmeye çalıştıkları tespit edilmiş¹⁷; bu nedenle yalnızca tek bir yaş tahmin tekniğine dayanmak yerine birden fazla yöntemin ardışık veya tamamlayıcı biçimde kullanıldığı “waterfall” modellerinin önemi ortaya çıkmıştır.¹⁸

Ancak katmanlı sistem, “daha fazla doğrulama her zaman daha iyi doğrulamadır” varsayımıyla kurulmamalıdır. Daha yüksek güven seviyesi daha fazla kişisel veri işlenmesini gerektiriyorsa, bu aşamaya kanaatimizce yalnızca gerekli olduğunda geçilmelidir. Kullanıcı düşük riskli bir hizmet veya işlev için en müdahaleci doğrulama sürecine zorlanmamalıdır.

6 15–17 yaş grubu için kanundaki “farklılaştırılmış hizmet” yükümlülüğünün güçlü güvenli-tasarım standartlarına dönüştürülmemesi

7578 sayılı Kanun'un en önemli fakat ikincil düzenlemede ayrıntılandırılması gereken hükümlerinden biri, 15 yaşını tamamlayan çocuklara yönelik farklılaştırılmış hizmet yükümlülüğüdür. Bu hüküm yalnızca genel bir politika beyanı olarak bırakılmamalı; 15–17 yaş grubuna yönelik **zorunlu güvenli varsayılan ayarlar** tanımlanmalıdır.

Birleşik Krallık'ın güncel politika yaklaşımı, 16 ve 17 yaşındaki kullanıcılar bakımından gece kullanım sınırlamaları, gece bildirimlerinin susturulması, otomatik oynatma ve kişiselleştirilmiş akışların varsayılan olarak devre dışı bırakılması gibi özellikleri gündeme getirmiştir.¹⁹ AB'nin DSA rehberleri de bağımlılık yaratan tasarım, zararlı tavsiye sistemleri, yabancılarla temas ve mahremiyet ayarları üzerinden risk azaltıcı tasarım tedbirlerine odaklanmaktadır.²⁰

Bu şekilde 15 yaş eşiği, çocuğun bir gün içinde “koruma kapsamı dışında” kaldığı sert bir sınır olmaktan çıkacak; çocukların gelişen kapasitesine uygun, yaşla birlikte kademeli olarak genişleyen bir dijital özerklik modeli kurulabilecektir.

7 Ebeveyn kontrolünün çocukların mahremiyet ve özerklik hakları gözetilmeden uygulanması

Ebeveyn kontrol mekanizmaları, ikincil düzenlemede yalnızca nominal olarak yerine getirilen özellikler olmamalıdır. Ebeveynlerin hesap ayarlarını yönetebilmesi, ücretli işlemleri onaylayabilmesi ve kullanım süresini görebilmesi/sınırlayabilmesi yanında; güvenlik, etkileşim ve mahremiyet ayarlarını da anlaşılır biçimde yönetebilmesi sağlanmalıdır.

Bununla birlikte ebeveyn kontrolü, çocuğun bütün mahremiyet ve özerklik çıkarlarını ortadan kaldıran sınırsız bir gözetim yetkisi şeklinde düzenlenmemelidir. Çocukların yaşları ve gelişen kapasiteleri dikkate alınmalı; özellikle daha büyük ergenlerde mahremiyet ve ifade alanı tamamen ortadan kaldırılmamalıdır.

Fransa Anayasa Konseyi'nin 14 Ağustos 2026 tarihli kararı burada önemli bir karşılaştırmalı uyarı sunmaktadır. Konsey, çocukların korunmasını meşru amaç kabul etmiş ancak genel yasağın çocuğun yaşı, olgunluğu, aile durumu, kullanılan hizmetin niteliği ve ebeveyn tercihlerini yeterince dikkate almamasını orantılılık sorununun unsurlarından biri olarak değerlendirmiştir.²¹

Bu nedenle Türkiye'de ebeveyn katılımı özellikle düşük riskli ve istisnaya elverişli kullanım biçimlerinde sistemin orantılılığını artıran bir unsur olarak kullanılabilir; ancak bu yetki çocuğun bütün haklarını bertaraf eden sınırsız bir veto veya gözetim mekanizmasına dönüştürülmemelidir.

8 Düzenlemenin başarısının yalnızca kapatılan veya sınırlandırılan hesap sayısı üzerinden ölçülmesi

Düzenleyici rejimin etkinliği yalnızca kapatılan, engellenen veya yaş nedeniyle erişimi sınırlandırılan hesap sayısı ile ölçülmemelidir. Nihai amaç hesap kapatmak değil; çocukların zararlı içerik, istenmeyen temas, problemli kullanım, manipülatif tasarım veya diğer tanımlanmış risklere maruziyetini azaltmaktır.

Avustralya'nın ilk uygulama dönemi bunun neden önemli olduğunu göstermektedir. Araştırma metnindeki bulgular, hesap sahipliğinin belirgin biçimde düşmesine rağmen gerçek kullanımın aynı ölçüde azalmadığını, bazı çocukların tespit edilmeden hesap kullanmaya devam ettiğini ve mesajlaşma veya oyun hizmetlerine doğru kayış görülebildiğini ortaya koymaktadır.²² Bu nedenle hesap yasakları incelenirken, platform kullanımı, zarara maruz kalma ve çocuk güvenliği birbirinden ayrı sonuç değişkenleri olarak izlenmelidir.

9 Daha az güvenli dijital ortamlara göç riskinin dikkate alınmaması

Yaş sınırlaması getirilmesinin, çocukların ilgili davranışı tamamen terk edeceği varsayımına dayanmaması gerekir. Çocuklar yanlış yaş beyanı, başkasına ait hesap veya kimlik bilgisi, VPN, alternatif uygulama mağazaları, ikincil hesaplar veya kapsam dışında kalan hizmetleri kullanarak düzenlemeyi aşmaya çalışabilir.

Birleşik Krallık'ta yapılan ve araştırma dokümanında aktarılan çalışma, 11–17 yaş grubundaki katılımcıların önemli bir bölümünün bir yaş kontrolünden kaçınmak amacıyla site, uygulama veya oyun tercih ettiğini ve kayda değer bir bölümünün en az bir kez yaş kontrolünü başarılı biçimde aştığını bildirdiğini göstermektedir.²³ Bu rakamlar elbette Türkiye'deki çocukların davranışı hakkında doğrudan tahmin olarak kullanılamaz; ancak çevrelemenin çocuklar arasında belgelenmiş bir davranış olduğunu ortaya koymaktadır.

Daha önemli risk, çocuğun büyük ve görece görünür bir platformdan çıkarak daha küçük, daha az moderasyona sahip, kapalı veya ebeveynlerin daha az görebildiği ortamlara yönelmesidir. Böyle bir durumda sosyal medya hesap yasağı kağıt

üzerinde başarılı görünürken gerçek çocuk güvenliği kötüleşebilir. Bu nedenle düzenleyici etki değerlendirmesi zararın ortadan kalkması ile zararın başka bir ortama taşınmasını mutlaka birbirinden ayırmalıdır.

10 Yaş doğrulamanın yetişkin kullanıcılar üzerindeki etkilerinin göz ardı edilmesi

15 yaş altındaki kişilerin hizmetten yararlanmasını engellemek için pratikte yalnızca çocukların değil, birçok yetişkin kullanıcının da 15 yaş üstünde olduğunu kanıtlaması gerekebilir. Dolayısıyla yaş doğrulama rejiminin mahremiyet etkisi “çocuk verisi” meselesiyle sınırlı değildir; erişim isteyen bütün kullanıcı nüfusunu kapsayabilir. Bu yapısal sonuç Fransa Anayasa Konseyi’nin 2026 kararında da özellikle gündeme gelmiştir.

Bu nedenle ikincil düzenlemenin hazırlanması sırasında “çocuğu korumak için ne kadar veri gerekir?” sorusunun yanında, “milyonlarca yetişkin kullanıcıdan hangi veriyi talep etmek gerçekten zorunludur?” sorusu da sorulmalıdır. Nitekim, kullanıcıların yalnızca yaşı kanıtlamak için gerçek kimliklerini platformlara açıklamak zorunda kalması, erişim sınırlamasından ayrı ve ilave bir temel hak müdahalesi yaratabilecektir.

11 Platform genelinde erişimi etkileyen tedbirlerin son çare olarak kullanılmaması

Uyum sisteminin yaptırım boyutunda da ölçülülük ilkesi korunmalıdır. Platformun belirli bir çocuk güvenliği, yaş doğrulama veya raporlama yükümlülüğüne uymaması, mümkün olduğu ölçüde doğrudan ihlal edilen yükümlülüğe yönelik yaptırımlarla karşılanmalıdır. Düzeltme emri, uyum planı, bağımsız denetim, idari para cezası ve belirli fonksiyonların sınırlandırılması gibi kademeli araçlar kullanılmadan bütün platformun hizmet kapasitesini etkileyen tedbirlere başvurulmamalıdır.

7578 sayılı Kanun paketinde çok büyük sosyal ağ sağlayıcıları bakımından nihayetinde bant daraltmaya kadar varabilen ciddi yaptırımlar bulunmaktadır. Bununla birlikte Türkiye’nin Twitter, YouTube ve Wikipedia deneyimi, belirli bir hukuka aykırılık veya

yükümlülük ihlali nedeniyle bütün platforma erişimi etkileyen tedbirlerin, ihlalle ilgisi olmayan çok geniş bir kullanıcı kitlesinin ifade ve bilgiye erişim haklarına yan etki yaratabileceğini göstermektedir.

Bu nedenle bant daraltma veya platform çapında erişim etkisi yaratabilecek yaptırımlar ancak ağır, devam eden ve daha dar tedbirlerle giderilemeyen ihlaller bakımından olağanüstü son çare olarak değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım, yaptırımın caydırıcılığını ortadan kaldırmayacak; yaptırım ile ihlal arasındaki bağlantıyı güçlendirecektir.

12 Çocuk hakları ve veri koruma etki değerlendirmelerinin yapılmaması

Tam uygulama başlamadan önce düzenleyici otorite tarafından kapsamlı bir “Çocuk Hakları Etki Değerlendirmesi” ve “Veri Koruma Etki Değerlendirmesi” hazırlanmalı ve mümkün olduğu ölçüde kamuoyuyla paylaşılmalıdır.^{24,25} Bu çalışma, düzenlemenin yalnızca çocuk güvenliğine sağlayacağı potansiyel katkıları değil, eğitim, bilgiye erişim, ifade, mahremiyet, ayrımcılık, dijital eşitsizlik ve çevreleme üzerindeki olası maliyetlerini de değerlendirmelidir.

Veri koruma değerlendirmesinde her veri akışı ayrı ayrı haritalanmalıdır: Veriyi kim topluyor? Platform hangi bilgiyi görüyor? Resmi kimlik bilgisi platforma ulaşıyor mu? Kalıcı bir tanımlayıcı üretiliyor mu? Veriler ne kadar süre tutuluyor? Farklı platformlardaki doğrulamalar ilişkilendirilebilir mi? Üçüncü taraf sağlayıcıların güvenlik yükümlülükleri nedir? Kullanıcının silme, düzeltme ve itiraz hakları nasıl kullanılacaktır?²⁶

Çocuk hakları değerlendirmesinde ise yalnızca “zararlı içeriğe maruz kalma azaldı mı?” sorusu değil, “eğitim ve bilgiye erişim azaldı mı?”, “belirli çocuk grupları orantısız biçimde dışlandı mı?”, “çocuklar daha az güvenli ortamlara göç etti mi?”, “ebeveyn kontrolü arttı mı yoksa azaldı mı?” gibi sorular da sorulmalıdır.

13 Yeterince güvenli ve test edilmiş bir uygulama mimarisi oluşturulmadan tam ölçekli uygulamaya geçilmesi

7578 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi yaklaşırken yaş doğrulama standardı, platformların alabileceği veriler, güvenilir sağlayıcılar, istisnalar, hata ve itiraz mekanizmaları, güvenlik denetimleri ve çocuk hakları üzerindeki etkiler gibi temel meselelerin düzenleyici çerçevede açıklığa kavuşturulması önem taşımaktadır. Bu unsurların belirlenmeden veya belirlenecek kurallara uyum için platformlara yeterli uyum süresi tanınmadan uygulamaya geçilmesi, çocukların korunmasına yönelik meşru hedefin aceleyle kurulmuş, yüksek hata oranına veya gereksiz kişisel veri işlemeye dayanan bir sisteme dönüşmesine yol açabilir.

Söz konusu temel güvencelerin 1 Kasım 2026 öncesinde tasarlanıp test edilememesi halinde tam uygulamanın kısa süreli ertelenmesi, bir politika seçeneği olarak ciddi biçimde değerlendirilmelidir.

Böyle bir seçenek, çocuk koruma hedefinden vazgeçilmesi olarak değil; **mevzuatın etkinliğini ve hukuki dayanıklılığını artırmaya yönelik sınırlı bir uygulama tedbiri** olarak ele alınabilecektir. Özellikle yaş doğrulama gibi tüm kullanıcı nüfusuna etki edebilecek teknik bir sistemde, uygulamaya geçildikten sonra ortaya çıkacak mahremiyet, dışlanma veya güvenlik sorunlarını düzeltmek yerine bunları uygulama öncesinde test etmek daha güçlü bir düzenleyici yaklaşım olacaktır.

7 Kamuoyu beklentileri

Çocuklara yönelik öngörülen sosyal medya yasakları ile ilgili kamuoyunun beklentilerine yönelik İstanbul Ekonomi Araştırma tarafından Eylül 2026 tarihinde yapılan anket sonuçları bazı ilginç bulguları ortaya koymuştur. Öncelikle halihazırda önerilen önlemlere dair farkındalık oldukça düşük. Anket sonuçlarına göre toplumun yalnızca %35'i bu önlemlere dair bilgi sahibi. Ancak genel olarak bu önlemlere dair destek oldukça yüksek. Toplumun %93'ü bu tip önlemlere destek veriyor. Fakat bu tutum aslında şartlı bir destek. Koşulsuz destekçiler yalnızca %12. Ankete yanıt verenlerin %57'si kısıtlamayı bir veya iki çekinceyle, %24'ü ise üç veya daha fazla çekinceyle destekliyor. Örneğin uygulamanın yalnızca çocukları değil her sosyal medya kullanıcıasını kapsayacağı ve de yaş kontrolünün E-Devlet üzerinden yapılacağı ve dolayısıyla kamunun ilgili hesap ile kimlik arasındaki ilişkiyi doğrulayacağı ifade edildiğinde, anılan kısıtlamalar yönelik destek yaklaşık 40 puan birden düşüyor.

Nitekim önerilen tedbirlere desteği zayıflatan kısıtlamaların orantılılığı ve başka alternatiflerin de varolduğunun düşünülmesi. Nitekim kısıtlamaların fazla ileri gittiğini veya ailelerin, okulların ve platformların sorunu yasak olmadan çözebileceğini düşünenlerin tam destek verme olasılığı çok daha düşük. Hangi çekincelerin önemli olduğunun daha rahat görülebilmesi amacıyla, kısıtlamaya tam destek verme (10 üzerinden 10) olasılığını çekincelerin, ilgili kaygıların ve demografik özelliklerin bir fonksiyonu olarak ve de hepsini aynı anda dikkate alarak modellendi. Aşağıdaki grafik, temel tereddütlere göre tam destek olasılığındaki değişimi göstermekte.

ŞEKİL 1**Temel tereddütlere göre tam destek olasılığındaki değişim**

Tam destek olasılığındaki değişim (yüzde puan)

Kaynak: İstanbul Ekonomi Araştırma, Eylül 2026

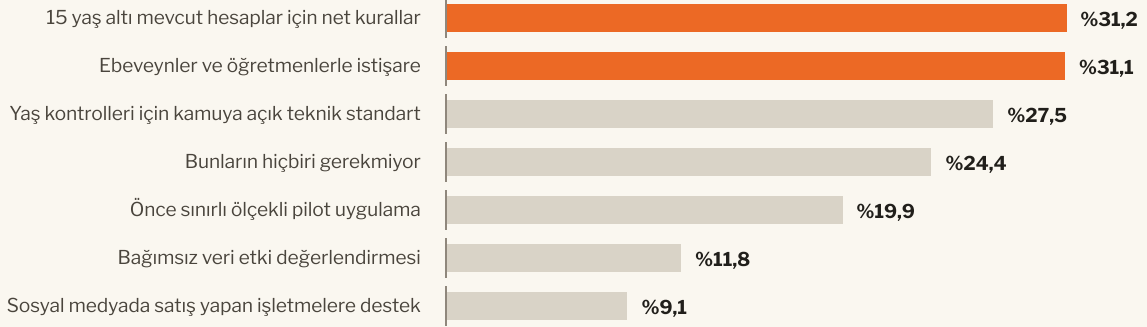
Görüldüğü üzere tedbirlerin orantılılığına dair şüpheler en güçlü ayırım çizgisini oluşturmakta. Kısıtlamanın fazla ileri gittiğini düşünenlerin tam destek verme olasılığı 22 puan, sorunun yasak olmadan çözülebileceğini düşünenlerin ise 15 puan daha düşük.

Kamuoyunda taban bulmuş bir diğer tereddüt noktası ise zamanlama. Tedbirlere ilkesel düzeyde büyük destek olsa da, kısıtlamaların henüz gerekli koşullar yerine getirilmeden yürürlüğe konulmasına dair bir endişe var. Örneğin yaş doğrulama için kamuya açık bir teknik standart yok, 15 yaş altındaki milyonlarca mevcut hesap için net bir kural yok ve ebeveynler ile öğretmenlerle bir istişare süreci mevcut değil. Dolayısıyla kısıtlamalara hızla geçilmesi, ne ailelerin ne de platformların nasıl uyacağını bilmediği kuralları uygulamak anlamına geliyor.

Uygulamadan önce neler hazır olmalı?

Uygulama başlamadan önce aşağıdakilerden hangileri hazır olmalı? (çoklu yanıt)

ŞEKİL 2

Her ön koşulu belirtenlerin yüzdesi (n = 1.000, çoklu yanıt)

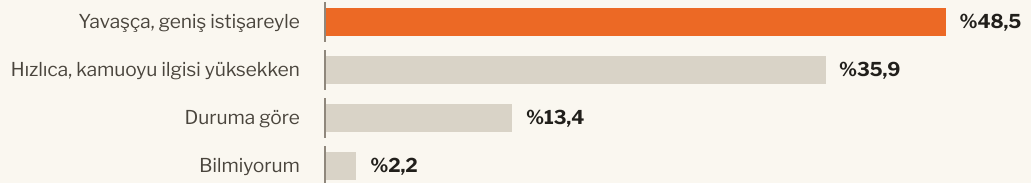
Kaynak: İstanbul Ekonomi Araştırma, Eylül 2026

Anket verilerine göre katılımcıların %76'sı önce karşılanması gereken en az bir ön koşul belirtiyor. Bunlar arasında en sık anılanlar ebeveynler ve öğretmenlerle istişare (%31), 15 yaş altı mevcut hesaplar için net kurallar (%31) ve kamuya açık bir teknik standart (%28). Genel bir ilke olarak, yaygın kullanılan hizmetleri kısıtlayan yasaların istişareyle yavaş yapılmasını isteyenler %48, hızlı tercih edenler ise %36.

Yaygın kullanılan hizmetleri kısıtlamaya yönelik genel yaklaşım

Yaygın kullanılan bir hizmeti kısıtlayan yasalar, kamuoyunun ilgisi yüksekken hızlı mı, yoksa bir yıl veya daha uzun sürse bile geniş bir istişare sonrasında yavaşça mı çıkarılmalı?

ŞEKİL 3

Katılımcıların yüzdesi (n = 1.000)

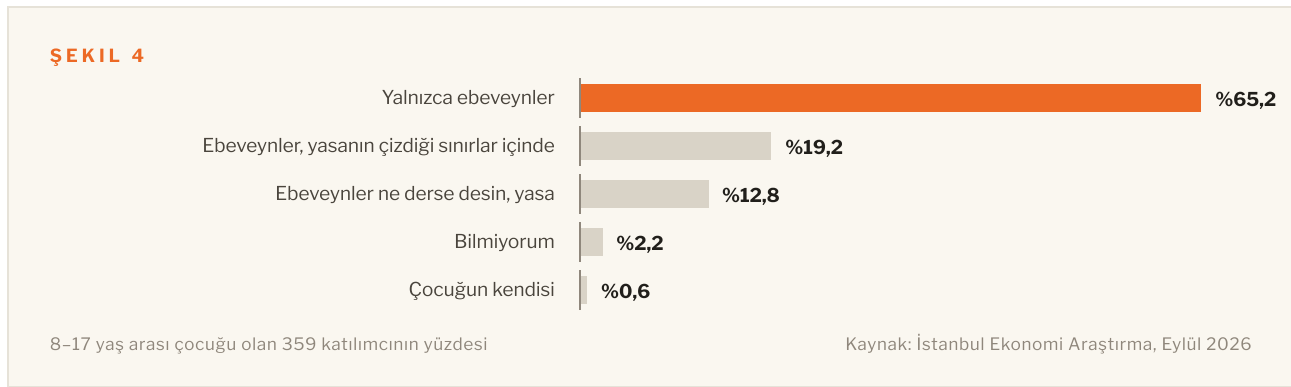
Kaynak: İstanbul Ekonomi Araştırma, Eylül 2026

Bir üçüncü önemli bulgu ise bu kritik alanda ebeveynlerin rolü ile ilgili. Anket sonuçları ebeveynlerin çocuklarının çevrimiçi yaşamına ilişkin kararların öncelikle kendilerine ait olduklarını düşündüklerini gösteriyor. Buna göre kamunun rolü rolü, ebeveynlere etkili araçlar sağlamak ve platformları hesap vermeye zorlamak olmalı, kararı ebeveynlerin elinden almak değil. Topyekûn bir yasak, çocuğunun hesaplarını zaten denetleyenler

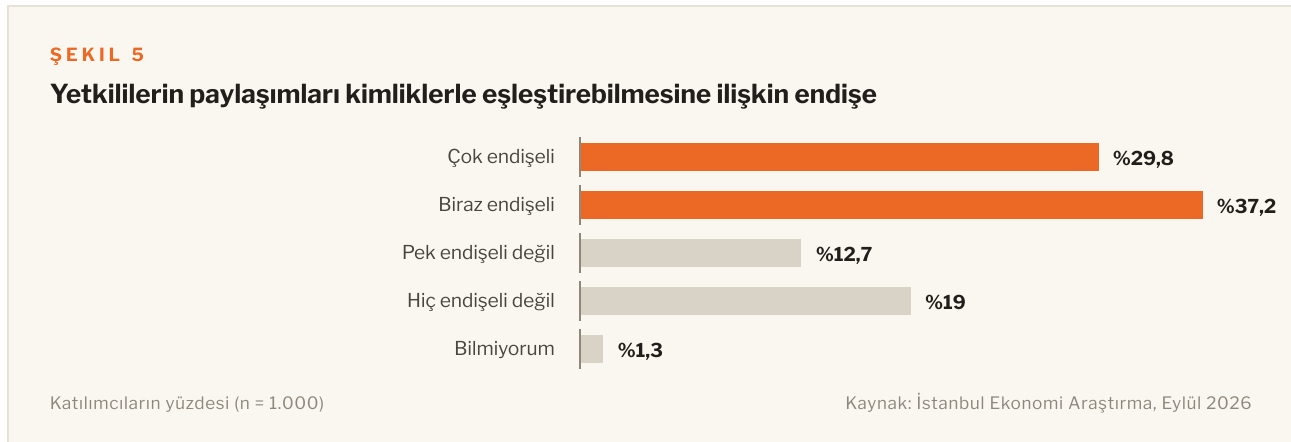
aileler de dahil olmak, bu sorumluluğu ortadan kaldırıyor. Nitekim anket sonuçlarına göre 13 yaşındaki bir çocuğun sosyal medya kullanıp kullanmayacağına kimin karar vermesi gerektiği sorulduğunda, ebeveynlerin %65'i "yalnızca ebeveynler", %19'u ise "ebeveynler, yasanın çizdiği sınırlar içinde" diyor: %84'ü kararın ailede kalmasını istiyor. Yalnızca %13'ü yasanın ebeveynlerden bağımsız olarak karar vermesi gerektiğini söylüyor.

13 yaşındaki çocuk için kim karar vermeli?

13 yaşındaki bir çocuğun sosyal medya kullanıp kullanmayacağına kim karar vermeli?

Önerilen kapsamlı tedbirlere olası desteği etkileyen bir diğer husus ise, sosyal medya kullanıcılarının hesapları ile kimlikleri arasındaki ilişkinin kamu tarafından bilinecek olması. Bu rabıttan hiç endişe duymayanlar yalnızca %19.

8 Türkiye için öneriler

Bu çalışmada incelenen karşılaştırmalı örnekler, çocukların çevrimiçi ortamda korunmasına yönelik düzenlemelerin başarısının yalnızca belirli bir yaşın altındaki kullanıcıların platformlardan ne ölçüde uzaklaştırıldığıyla değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Asıl mesele, çocukların dijital ortamın eğitim, bilgiye erişim, iletişim ve gelişim bakımından sunduğu imkanları mümkün olduğu ölçüde korurken, zararlı içerik, istenmeyen temas, problemli kullanım ve manipülatif tasarım gibi somut risklerin ne ölçüde azaltılabildiğidir.

Çocukların sosyal medya erişimini kısıtlamaya yönelik uluslararası eğilim, gerçek zamanlı bir politika denemesidir. Çeşitli ülkelerde devam eden uygulama çabaları, ortak ve temel bir bakış açısı sunmaktadır. Riskler, çocukların çevrimiçi varlığından değil, tasarım tercihlerinden kaynaklanmaktadır. Uluslararası deneyim aynı politika hedefinin oldukça farklı düzenleyici araçlarla takip edilebildiğini ortaya koymaktadır. Bazı ülkeler hesap sahipliğine dayalı yaş sınırlarını öne çıkarırken, bazıları yüksek riskli hizmet ve işlevleri farklılaştırmakta; diğerleri ise yaş doğrulamasını mahremiyet koruyucu teknolojiler, güvenli varsayılan ayarlar, ebeveyn araçları veya belirli hizmetlere yönelik istisnalarla birlikte ele almaktadır. Fransa Anayasa Konseyi'nin 14 Ağustos 2026 tarihli kararı da çocukların korunması amacının meşruiyeti ile bu amaç için seçilen aracın kapsamı ve orantınlılığı arasında ayrıca değerlendirme yapılması gerektiğini göstermektedir.

Bu tablo, yaş sınırının kanunda belirlenmiş olmasının tek başına etkin, güvenli ve hukuken dayanıklı bir uygulama rejimi oluşturmadığını ortaya koymaktadır. Rejimin gerçek etkisi; kapsamın nasıl belirlendiğine, yaş doğrulamasının hangi teknik mimariyle uygulandığına, hangi verilerin işlendiğine, çocukların yararlı içerik ve hizmetlere

erişiminin nasıl korunduğuna, hata ve itiraz mekanizmalarının nasıl çalıştığına ve düzenlemenin çocuk davranışları üzerindeki fiili sonuçlarının nasıl izlendiğine bağlı olacaktır.

Dolayısıyla Türkiye bakımından, uygulama mimarisinin temel unsurları yeterince netleştirilmeden ve olası mahremiyet, dışlanma ve diğer temel hak etkileri değerlendirilmeden tam ölçekli uygulamaya geçilmesi, çocukların korunmasına yönelik meşru politika hedefinin etkinliğini zayıflatma riski taşıyabilir.

Türkiye’de kurulacak düzenleyici rejimin başarısı da bu nedenle yalnızca yaş eşiğinin uygulanmasına değil, söz konusu eşiğin çocukların üstün menfaatini ve temel haklarını birlikte gözeten, işleyen ve sürdürülebilir bir sisteme dönüştürülmesine bağlı olacaktır. Bu bağlamda düzenleyici çerçevenin çocuklar bakımından sosyal etkileşim riski düşük olan veya eğitim, öğrenim gibi alanlarda önemli kamusal fayda sağlayan, işlevsel ve objektif kriterlere göre tanımlanacak hizmetler için **dar, açık ve denetlenebilir istisnalar** öngörmesi değerlendirilmelidir.

E K

Avrupa Komisyonu Çocukların Çevrimiçi Güvenliği Özel Paneli Eş Başkanlarının Raporundan Yaş Temelli Sosyal Medya Sınırlamaları Analizi (Tercüme)²⁷

Yaşa özgü risklerin ele alınması gerekliliği

Çocuklar büyüdükçe ve daha bağımsız hale geldikçe, ebeveynlerin çocuklarının çevrimiçi faaliyetlerini denetleme yeteneği azalır. Akran etkisinin rolü artar. Ergenlik döneminde, reşit yaşa ulaştıkça, çocuklar çevrimiçi kullanımlarında giderek daha özerk hale gelir ve çevrimiçi ortamda maruz kaldıkları riskleri daha iyi anlayıp bunlarla başa çıkabilir hale gelirler. 3 yaşındaki bir çocuk ile 16 yaşındaki bir gencin ihtiyaçları doğal olarak farklıdır. Bu durum, çeşitli yaş grupları arasında ayırım yaparak bu raporda uyguladığımız gibi, çocukların çevrimiçi güvenliğine gelişimsel açıdan duyarlı bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır:

0-3 YAŞ

3 yaşın altındaki çocuklar, pasif çevrimiçi kullanıcılar olarak öncelikle ilişkisel risklerden ve “teknolojik müdahale”den muzdariptir. Riskler büyük ölçüde, küçük çocukları “sakinleştirmek” veya dikkatlerini başka yöne çekmek için bakım verenlerin doğrudan etkileşimi ekran süresiyle ikame etmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, çocukların dikkat sürelerini, dil edinimini ve sosyo-duygusal gelişimlerini etkileyebilir.

3-5 YAŞ

3 ile 5 yaş arasındaki çocuklar, gözetim altında bağımsız kullanıcılar olarak, çevrimiçi ortamlarda mevcut olan ve daha fazla ekran maruziyetiyle ilişkili risklere karşı giderek daha savunmasız hale gelirler. Anlık tatmin, tekrarlayan ödül ve sürekli dış uyarılma için optimize edilmiş sosyal medya ve diğer dijital hizmetler, çocukların gelişmekte olan yetenekleriyle temelde uyumsuzdur ve uzun vadeli gelişimlerine zarar verebilir.

6-9 YAŞ

6 ile 9 yaş arasında, çocukların sosyal medya ve diğer dijital hizmetleri kullanımı önemli ölçüde artar. Çevrimiçi dünyadan gelen dışsal geri bildirimler (örneğin, beğeniler, puanlar ve liderlik tabloları), gerçek dünyada gelişen yetkinliklere dayanan ve oluşmakta olan özgüvenle kesişir. Bu durum, performans ve akranlarla karşılaştırma konusundaki kaygıyı artırabilir ve siber zorbalığa, nefret söylemine ve akranlar tarafından tacize karşı savunmasızlığı artırabilir.

10-12 YAŞ

10 ile 12 yaşları arasında, çocukların sosyal medya ve benzeri platformlara erişimi, sosyal katılım için temel bir ön koşul haline gelir. Bu yaşta çocuklar, gelişimsel hassasiyetler ile platform kaynaklı etkilerin en şiddetli şekilde kesiştiği bir durumla karşı karşıya kalır. Algoritmik öneri sistemleri, sosyal karşılaştırmayı, zararlı veya yasa dışı içeriğe (çocuk cinsel istismarı materyalleri, aşırılıkçı propaganda ve dezenformasyon dahil) maruz kalmayı ve depresyon ile kaygı belirtilerini artıran bağımlılık yaratan tasarım kalıplarına maruz kalmayı yoğunlaştırır. Son zamanlarda yapılan prospektif araştırmalar, 12 yaşında (13 yaşında değil) ilk kez akıllı telefon edinmenin, bir yıl sonra depresyon ve diğer ruh sağlığı sorunları riskinin artmasıyla bağlantılı olabileceğini göstermektedir. Bu örnek, genel olarak çocukların 13 yaşın altında özellikle savunmasız olduğunu vurgulamaktadır.

13-15 YAŞ

13 ile 15 yaşları arasında ergenler, sosyal medya ve diğer dijital hizmetlerin kullanımında denetimli aşamadan giderek artan özerkliğe doğru bir geçiş yaşarlar. Bu yaşta, ebeveynler ve okulda eğitimciler tarafından uygulanan geleneksel denetim biçimleri giderek etkisiz hale gelir. Riskler, artık yalnızca bireysel davranışlardan ziyade, sosyal medya ve diğer dijital hizmetlerin yapıları tarafından şekillenmektedir. Temel zorluklardan biri, maruz kalmayı yapılandıran ve davranışları etkileyen, ancak sınırlı şeffaflıkla işleyen algoritmik sistemlerle başa çıkmaktır.

Özerkliğe geçiş, çevrimdışı dünyada olduğu gibi günümüzün çevrimiçi dünyasında da büyümenin normal bir parçasıdır. Dolayısıyla asıl soru, ergenlerin özerkliğe geçişini nasıl engelleyeceğimiz değil, gelişimsel açıdan en savunmasız oldukları bu aşamada zarar görme risklerini nasıl sınırlandıracağımızdır. Etkili koruma, sosyal medya ve diğer dijital hizmetlerin düzenlenmesi, eğitimsel müdahaleler ile özdenetim ve eleştirel medya kullanımına yönelik desteği birleştiren, gelişimsel açıdan bilgilendirilmiş, çok katmanlı bir yaklaşım gerektirir.

16-18 YAŞ

Son olarak, 16 ile 18 yaşları arasında ergenler, kimliklerinin giderek pekiştiği ve özerkliklerinin arttığı bir aşama yaşarlar. Ergenlerin gelişen yetenekleri, çevrimiçi ortamda karşılaştıkları riskleri anlamaları ve bunlarla başa çıkmaları için onları daha donanımlı hale getirir. Ancak nörobiyolojik gelişim henüz tamamlanmaktan uzaktır ve bağımlılık, kaygı ve ruh sağlığı sorunları riskleri, sosyal medya ve diğer dijital hizmetlerin kullanımıyla daha da artmaktadır. Bu yaştaki ergenlerin, dijital dünyada başarılı ve güvenli bir şekilde yol alabilmek ve bu dünyanın tüm potansiyelinden yararlanabilmek için gerekli becerileri (örneğin eleştirel düşünme ve değerlendirme) edinmeleri gerekmektedir.

DİPNOTLAR VE KAYNAK BAĞLANTILARI

1. 10. madde, çevrimiçi olarak bilgi alma ve aktarma hakkını korur; 8. madde, yaş doğrulama sistemleri tarafından işlenen kişisel veriler de dahil olmak üzere mahremiyeti korur; 11. madde, çevrimiçi dernek kurma özgürlüğünü koruyabilir; 14. madde, ayrımcı etkilere dikkat edilmesini gerektirir; ve 13. madde, etkili bir hukuk yolunun sağlanmasını gerektirir.
2. Bu analiz, EDAM tarafından bağımsız biçimde ve Google'ın talebi üzerine hazırlanmıştır.
3. DSA'nın 28. maddesi, çocukların erişebileceği çevrimiçi platformlara, hizmetlerinde çocuklar bakımından yüksek düzeyde mahremiyet, emniyet ve güvenlik sağlamak amacıyla uygun ve ölçülü tedbirler alma yükümlülüğü getirmektedir. Düzenleme, AB genelinde çocuklar için tek bir sosyal medya erişim yaşı veya genel bir sosyal medya yasağı öngörmemektedir. Ayrıca aynı maddenin üçüncü fıkrası, bu yükümlülüğün yerine getirilmesinin yalnızca kullanıcının çocuk olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ek kişisel veri işlenmesini zorunlu kılmadığını belirtmektedir. (eur-lex.europa.eu/legal-content/en-fr/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065)
4. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan, 14 Temmuz 2025 tarihli çocukların çevrimiçi korunmasına ilişkin tavsiye niteliğindeki DSA rehberleri, farklı platformların çocuklar bakımından farklı risk seviyelerine sahip olabileceğini kabul eden risk-temelli bir yaklaşım benimsemektedir. Rehberlerde problemli ve bağımlılık yaratabilecek kullanım biçimleri, siber zorbalık, zararlı içerik, istenmeyen temas, tavsiye sistemleri ve mahremiyet gibi risk alanlarına yönelik uygun ve ölçülü tedbirler önerilmektedir. (digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-guidelines-protection-minors)
5. Endonezya'da 2025 tarihli PP TUNAS kapsamında çıkarılan uygulama düzenlemesi, çocukların erişebileceği dijital ürün, hizmet ve özelliklerin risk profillerine göre değerlendirilmesini öngörmektedir. Buna bağlı 142/2026 sayılı Bakanlık Kararı, risk değerlendirmesini yedi risk alanı üzerinden ayrıntılandırmakta; bu alanlardan en az birinde risk skorunun %50'yi aşması halinde ilgili ürün, hizmet veya özelliğin yüksek riskli olarak sınıflandırılmasına imkan vermektedir. Bu çerçevede, 16 yaş altındaki çocukların yüksek riskli dijital platformlarda hesap sahibi olmasına yönelik kısıtlama 28 Mart 2026'dan itibaren kademeli olarak uygulanmaya başlanmıştır. (thejakartapost.com/business/2026/05/12/curbing-under-16s-access-to-fintech-e-commerce-could-slow-adoption)
6. Çin'de 15 Kasım 2024 tarihinde yayımlanan Mobil İnternette Reşit Olmayanlar Modunun Oluşturulmasına İlişkin Rehber (Guidelines for the Establishment of Minors' Modes for the Mobile Internet), mobil akıllı cihazlar, uygulamalar ve uygulama dağıtım platformları için yaşa göre farklılaştırılmış bir koruma modeli öngörmektedir. Rehber; kullanım saatleri ve toplam kullanım süresinin yönetilmesi, yaşa uygun içerik sunulması, belirli işlevlerin sınırlandırılması, yabancılardan gelen özel mesajların varsayılan olarak kapatılması ve ebeveynlerin kullanım süresi, uygulamalar ve önerilen içerikler üzerinde yönetim araçlarına sahip olması gibi tedbirler

içermektedir. Örneğin 16 yaş altı kullanıcılar için varsayılan günlük kullanım süresi bir saat, 16-17 yaş grubu için ise iki saat olarak belirlenmiş; ayrıca gece 22.00-06.00 arasında hizmetin varsayılan olarak sınırlandırılması öngörülmüştür. (chinalawtranslate.com/en/minors-modes/)

7. esafety.gov.au/about-us/industry-regulation/social-media-age-restrictions/faqs
8. eSafety Commissioner'ın güncel değerlendirmesine göre Google Classroom, WhatsApp, Messenger, Discord, Roblox, Steam ve YouTube Kids gibi hizmetler yaş sınırlamasına tabi sosyal medya platformları arasında değerlendirilmemektedir: esafety.gov.au/about-us/industry-regulation/social-media-age-restrictions/faqs#which-platforms-are-age-restricted
9. Norveç Hükümeti'nin güvenli dijital çocukluk konulu politika belgesinde, sosyal medya için getirilecek yaş sınırının çocukların boş zaman faaliyetlerine ve önemli sosyal topluluklara katılım imkanlarını zedelememesi ve çocukların bilgi edinme, ifade ve örgütlenme özgürlükleri dahil temel haklarıyla uyumlu olması gerektiği belirtilmektedir. Bu nedenle video oyunları ile okul ve boş zaman faaliyetleriyle bağlantılı iletişim hizmetleri için istisnalar öngörülmesi önerilmektedir. (regjeringen.no/en/documents/meld.-st.-32-20242025/id3108037/?ch=1)
10. AYM'nin 2 Nisan 2014 tarihli ve 2014/3986 başvuru numaralı kararı: anayasa.gov.tr/media/5739/2014.pdf (sf. 373 ve devamı)
11. AYM'nin 29 Mayıs 2014 tarihli ve 2014/4705 başvuru numaralı kararı: anayasa.gov.tr/media/3552/bireysel-basvuruda-idari-yargiya-iliskin-kararlar.pdf (sf. 873 ve devamı)
12. AYM'nin 26 Aralık 2019 tarihli ve 2017/22355 başvuru numaralı kararı: anayasa.gov.tr/tr/haberler/bireysel-basvuru-basin-duyurulari/wikipedia-isimli-internet-sitesine-erisimin-engellenmesi-nedeniyle-ifade-ozgurlugunun-ihlal-edilmesi
13. Avrupa Birliği'nin yaş doğrulama çözümü, kullanıcının yaşının ulusal elektronik kimlik sistemleri, pasaport veya kimlik kartları, yaş bilgisi içeren güvenilir uygulamalar ya da diğer uygun kaynaklar üzerinden doğrulanmasının ardından çevrimiçi hizmete kimlik bilgisi içermeyen anonim bir yaş ispatı sunulmasına dayanmaktadır. Çevrimiçi hizmet yalnızca kullanıcının ilgili yaş eşliğini karşılayıp karşılamadığını öğrenmekte; kullanıcının adı, kesin yaşı veya diğer kimlik bilgileri hizmet sağlayıcısıyla paylaşılmamaktadır. Sistem ayrıca yaş ispatını sağlayan güvenilir kuruluşun, kullanıcının bu kanıtı hangi çevrimiçi hizmette kullandığını öğrenmesini engelleyecek şekilde tasarlanmıştır (digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/blueprint-age-verification-solution-help-protect-minors-online). Kanıtların tek kullanımlık olması ve işlemlerin birbiriyle ilişkilendirilememesi de hizmetler arası takibin önlenmesine yönelik ek bir güvence oluşturmaktadır (digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-releases-enhanced-second-version-age-verification-blueprint).
14. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğunu; kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceğini ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceğini öngörmektedir. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 4. maddesi ise

kişisel verilerin “belirli, açık ve meşru amaçlar için” ve “işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü” olarak işlenmesini zorunlu kılmaktadır. Kişisel Verileri Koruma Kurumu da bu ilkeyi, veri işleme amacının gerçekleştirilmesi için gereğinden fazla kişisel veri toplanmaması veya işlenmemesi ve amaç için gerekli olmayan verilerin işlenmesinden kaçınılması şeklinde açıklamaktadır. Bu çerçevede, yalnızca bir yaş eşiğinin doğrulanmasının amaçlandığı bir sistemde kimliğin tamamının işlenmesinin gerekliliği ve ölçülülüğü ayrıca değerlendirilmelidir. (kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a3b2290a-a61b-4faa-b6dc-5202630a0fd3.pdf)

15. AB’nin yaş doğrulama çözümü, yaş bilgisinin ulusal elektronik kimlik sistemleri, pasaport veya kimlik kartı gibi güvenilir kaynaklara dayanarak oluşturulabilmesine rağmen çevrimiçi hizmet sağlayıcısına kullanıcının kimliğinin aktarılmasını amaçlamaktadır. Çözümde hizmet sağlayıcısına yalnızca kullanıcının belirli bir yaş eşiğini karşılayıp karşılamadığı bilgisi iletilmekte; kesin yaş, isim veya diğer kimlik bilgileri açıklanmamaktadır. Yaş ispat metodunun kendisi kullanıcıyı izlemeye imkan veren kimlik bilgisi içermemekte ve kanıt sağlayıcısının da kanıtın hangi çevrimiçi hizmette kullanıldığını öğrenmemesi hedeflenmektedir. (digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/blueprint-age-verification-solution-help-protect-minors-online)
16. Danimarka Dijital Devlet Ajansı tarafından geliştirilen ulusal dijital kimlik cüzdanı AltID, dijital kimlik bilgisinin yanında ayrı bir “yaş ispatı” sunacak şekilde tasarlanmıştır. Danimarka’nın çözümü, veri minimizasyonu ve privacy by design ilkelerine dayandırılmakta; kullanıcının belirli bir yaş eşiğini karşıladığını kanıtlarken gereksiz kimlik bilgilerinin paylaşılmasını önlemeyi amaçlanmaktadır. Yaş ispatı, kullanıcının kesin yaşını veya diğer kimlik bilgilerini paylaşmadan yaş şartının karşılandığını doğrulamaya imkan vermekte; sistemin yaş doğrulama kullanımının farklı oturumlar arasında izlenmesini önleyecek şekilde tasarlanması öngörülmektedir. (en.digst.dk/systems/eid-and-single-digital-gateway/eidas2-and-the-digital-identity-wallet/)
17. eSafety’nin Mart 2026 tarihli ilk uyum değerlendirmesinde, bazı platformların 16 yaş altındaki kullanıcıların aynı yaş doğrulaması yöntemini tekrar tekrar deneyerek nihayetinde “16+” sonucu elde etmelerine imkan verdiği tespit edilmiş ve bu uygulama uyum bakımından sorunlu uygulamalar arasında gösterilmiştir. (esafety.gov.au/sites/default/files/2026-03/SocialMediaMinimumAgeComplianceUpdateMarch2026.pdf, sf. 20)
18. eSafety’nin Social Media Minimum Age Regulatory Guidance başlıklı düzenleyici rehberi ise etkili yaş doğrulama için kullanıcı yolculuğu boyunca katmanlı veya “waterfall” yaklaşımının kullanılmasını önermekte; önceki yöntemlerin tek başına yetersiz veya sonuçsuz kaldığı durumlarda doğrulamanın kademeli olarak güçlendirilmesini ve birden fazla tedbirden elde edilen sonuçlarla kullanıcının yaşına ilişkin kümülatif güven oluşturulmasını öngörmektedir. (esafety.gov.au/sites/default/files/2025-09/eSafety-SMMA-Regulatory-Guidance.pdf, sf. 15, 31)
19. gov.uk/government/consultations/growing-up-in-the-online-world-a-national-consultation/outcome/growing-up-in-the-online-world-government-response-july-2026

20. 14 Temmuz 2025 tarihli DSA çocukların çevrimiçi korunmasına ilişkin rehberleri, çocukların erişebildiği platformlarda risk azaltıcı tasarım tedbirleri önermektedir. Bu kapsamda çocuk hesaplarının varsayılan olarak gizli tutulması, yabancılardan istenmeyen temasın azaltılması, tavsiye sistemlerinin çocukları zararlı içerik “rabbit hole”larına yönlendirme riskini azaltacak şekilde değiştirilmesi ve çocukların içerik akışları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olması tavsiye edilmektedir. Rehberler ayrıca “streaks”, geçici içerik, okundu bilgisi, otomatik oynatma ve push bildirimleri gibi aşırı kullanımı teşvik edebilecek özelliklerin varsayılan olarak devre dışı bırakılmasını ve etkileşimi artırmayı amaçlayan ikna edici tasarım özelliklerinin sınırlandırılmasını önermektedir. (digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-guidelines-protection-minors)
21. Fransa Anayasa Konseyi, 14 Ağustos 2026 tarihli ve 2026-911 DC sayılı kararında, küçüklerin sosyal ağların bazı özelliklerinden kaynaklanan bağımlılık, izolasyon, istismar, taciz ve dolandırıcılık gibi risklerden korunmasının anayasal olarak meşru amaçlara hizmet ettiğini kabul etmiştir. Bununla birlikte Konsey, 15 yaş altındaki bütün çocuklara uygulanan genel erişim yasağının hizmetlerin özellikleri, içerikleri ve ortaya çıkardıkları riskler arasında yeterli ayrım yapmadığını; ayrıca ebeveynlerin veya yasal temsilcilerin çocuğun yararı doğrultusunda yasağı kaldırmasına, kapsamını sınırlandırmasına veya belirli hizmetlere erişime izin vermesine yönelik bir mekanizma bulunmadığını belirtmiştir. Konsey ayrıca düzenlemenin çocuğun yaşı, olgunluk düzeyi, aile durumu ve ilgili hizmetin niteliği dikkate alınarak bireyselleştirilmiş bir risk değerlendirmesine imkan vermediğini vurgulamış ve bu nedenlerle müdahalenin amaçla uyumlu, gerekli ve orantılı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. (legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000054743009)
22. Avustralya’nın ilk üç aylık izleme çalışmasında, 10–15 yaş grubunda yaş sınırlamasına tabi en az bir sosyal medya platformunda hesap sahibi olduğunu bildirenlerin oranı uygulama öncesinde %52,4 iken üç aylık takipte %42,1’e gerilemiştir. Buna karşılık, yaş sınırlamasına tabi bir platformu hesapla veya hesapsız kullandığını bildirenlerin oranı %85,9’dan yalnızca %81,5’e düşmüş; günlük veya daha sık sosyal medya kullanımı da yaklaşık %3 gerilemiştir. Çok sayıda çocuk hesabını korumaya devam etmiş ve bunun en yaygın nedeni platformların henüz yaş kontrolü gerçekleştirmemiş olması olarak bildirilmiştir. Aynı değerlendirmede mesajlaşma platformlarının kullanımında ve çevrimiçi oyun oynama sıklığında artış gözlenmiş; ancak düzenleyici bu değişimlerin yaş sınırlamalarından kaynaklandığını söylemek için henüz erken olduğunu özellikle belirtmiştir. Bulgular bu nedenle çocukların çevrimiçi faaliyetlerini başka dijital alanlara kaydırıyor olabileceğine ilişkin **erken bir sinyal** olarak değerlendirilmiştir. (esafety.gov.au/sites/default/files/2026-08/Early-days-Early-Insights-SMMA-Evaluation-Understanding-experiences-of-social-media-age-restrictions-August2026.pdf?v=1788946174064, sf. 28)
23. Birleşik Krallık Hükümeti tarafından 11–17 yaş grubundaki 2.299 çocukla yürütülen araştırmada, katılımcıların %53’ü yaş kontrolünden kaçınmak amacıyla bilinçli olarak belirli bir internet sitesi, uygulama veya oyun seçtiğini bildirmiştir. Bunların %37’si yaş kontrolü bulunmayan, %34’ü ise yaş kontrolünün kolaylıkla aşılabileceğini düşündükleri hizmetleri tercih ettiklerini belirtmiştir. Araştırmada ayrıca 11–17 yaş grubundaki çocukların %39’u en az bir kez bir yaş kontrolünü

başarıyla aştığını, %14'ü ise bunu denediğini ancak başaramadığını bildirmiştir.

(gov.uk/government/publications/childrens-circumvention-behaviours-online/childrens-circumvention-behaviours-online)

24. BM Çocuk Hakları Komitesi'nin dijital ortamda çocuk haklarına ilişkin 25 No'lu Genel Yorumu, devletlerin dijital ortama ilişkin mevzuat, bütçe tahsisleri ve diğer idari kararlarda çocuk haklarını gözetmek üzere **çocuk hakları etki değerlendirmelerinin kullanılmasını zorunlu kılmaları** ve bu değerlendirmelerin kamu kurumları ile özel sektör tarafından kullanılmasını teşvik etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Komite ayrıca, çocukların üstün yararının dijital ortamın düzenlenmesi, tasarlanması ve kullanılmasına ilişkin tüm kararlarda öncelikli değerlendirme olması; bu değerlendirmede çocukların bilgiye erişim, ifade, korunma ve katılım dahil tüm haklarının birlikte dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Özel sektör bakımından ise çocuk hakları durum tespiti ve çocuk hakları etki değerlendirmelerinin yapılması ve bunların kamuoyuyla paylaşılması tavsiye edilmektedir (ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-25-2021-childrens-rights-relation), prf. 12, 13, 23, 24 ve 38).
25. Veri Koruma Etki Değerlendirmesi bakımından GDPR'ın 35. maddesi, kişilerin hak ve özgürlükleri bakımından yüksek risk doğurması muhtemel veri işleme faaliyetlerinden önce etki değerlendirmesi yapılmasını öngörmektedir. (eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/ojv)
26. Avrupa Veri Koruma Kurulu, yaş doğrulamasına ilişkin 2025 tarihli açıklamasında, yaş doğrulamasının birçok durumda ilgili kişilerin hak ve özgürlükleri bakımından yüksek risk oluşturabileceğini ve bu nedenle işleme başlamadan önce bir Veri Koruma Etki Değerlendirmesi yapılmasının gerekebileceğini belirtmektedir. Kurul ayrıca değerlendirmenin yalnızca kişisel verilerin korunmasına değil, çocukların diğer temel haklarına, dijital ortamın sunduğu fırsatlara, çocukların görüşlerine ve gelişen kapasitelerine de dikkat etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. (edpb.europa.eu/system/files/documents/2025-04/edpb_statement_20250211ageassurance_v1-2_en.pdf, prf. 10-13)
27. Jörg M. Fegert ve Maria Melchior. « Child safety online. Protecting and empowering minors in a digital world ». Report by Co-Chairs of the special panel on child safety online.

Çocukların Sosyal Medyaya Erişimi

Türkiye için politika önerileri